

Nr. 3 (21) martie 2013

ISSN 1857-4424

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Criuleni

ORCHESTRA DE MUZICĂ POPULARĂ Trandafir

PAVEL POPA Martie — Mărțișor.....	1
Calendar Cronologic.....	6
NICOLAE BĂIEȘU Martie (cap de primăvară).....	3
ȘTEFAN SOFRONOVICI Mama îngerul nostru păzitor.....	10
MARIA SCOARȚĂ Hangul de la Coteala.....	13
TATIANA JIDOVANU Festivalul „La Steaua Eminescu, cu dor de Vieru...”.....	14
MARIANA COCIERU „...Arta colorează viața”.....	15
Cântă mierla a iubire.....	22
VICTOR CIRIMPEI Pe traseul Iulian Filip 65.....	19
TATIANA DRAGHICI Promotor al melosului popular.....	21
IRAIDA JITARI Florile omagiului.....	23

VERA OXENTE Zilele Eminescu.....	23
V. NAȘCO Centrul Regional de Formare Leova.....	24
TAMARA LARII Călin Vieru la Biblioteca Publică Cricova.....	24
LIUBA OSIPOV Cursurile de instruire au pornit cu dreptul.....	25
NICOLAE RUSU Ecoul permanent al culturii.....	26
PETRE POPA Spre Altă Iubire.....	27
TATIANA FOLIUȘNEAC „Eminul meu iubit”.....	28
G. PRODAN Tainele sale ne apără, numele său ne adună.....	28
Ludmila Samarina—Zănoagă Mai bine o dată să vezi... ..	29
Dumitru Caranda Crezul meu — muzica.....	30

FAMILIA SOFRONOVICI

Șt. Sofronovici *Mama îngerul nostru păzitor*

IULIAN FILIP

Victor Ciripmei *Pe traseul Iulian Filip 65*

ȘCOALA DE ARTE OCNIȚA

Tatiana Draghici *Promotor al melosului popular*

PROIECTUL „REALIȚĂȚI CULTURALE”
nr. 3 (21) martie 2013

Adresa: mun. Chișinău, str. București,
68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 20-25-53
Mob.: (069) 39 24 98 (redacția)
Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: popapavel55@gmail.com
notografprim@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa,
redactor-șef

Ion Bălțeanu,
Uniunea Meșterilor Populari
din Moldova

dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național de Etnogra-
fie și Istorie Naturală

dr. Victor Ghilaș,
Academia de Științe
a Moldovei

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic
al Ministerului Culturii

Mariana Cocieru,
Academia de Științe
a Moldovei

Claudia Șerșun,
Secția Cultură Iaoveni

Cristian Șarban,
design, tehnoredactare

Editura „Notograf Prim” s.r.l. Tipografia F.E.P. Grafema Libris s.r.l

Martie — Mărțișor

Numele lunii martie provine de la latinescul „Martius”, dar și de la zeul Marte, care în mitologia greacă era numit Ares, fiul lui Iupiter și al Junonei - una dintre cele trei divinități protectoare ale Romei (alături de Iupiter și Quirinus). Romanii îl considerau drept protectorul lor și tatăl lui Romulus. Era, la origine, zeul renașterii naturii, devenind mai târziu cel al războiului și agriculturii. Zeu al războiului a devenit din cauza că-i plăceau foarte mult gâlcevele și bătlăile și din această cauză Ares nu era iubit de către Zeus, dar era susținut de fiii săi și de către Zeițele Eris (zeita dezbinării) și Enyo (zeita semănătoare de omoruri). Mai rar, dar se întâmpla ca zeul Ares, deși era considerat nemuritor și de temut, suferea înfrângerii din partea zeiței Pallas-Athena - cea mai iubită fiică a lui Zeus, care îl înfrângea datorită înțelepciunii și încrederii ei în forțele proprii. Afrodita (Venus), soția sa, fiind o fire delicată îi sărea deseori în ajutor însa era repede înfrântă.

Spre mirare, mitologia nu-l caracteriza pe Marte ca fiind zeul vegetatiei, însă pe parcurs el își lărgeste sfera sa de acțiune cuprinzând primăvara, tinerețea, renașterea naturii cu toate procesele ei, cultura și animalele folosite la lucrările solului, ori în lupte, deoarece una din caracteristicile tinerilor era de a fi cuceritori, iar Marte primește cu bucurie conducerea lor spre noi cuceriri de teritorii. Cu această ocazie i-a fost dedicată prima lună a primăverii - luna martie. Primăvara este unul din cele patru anotimpuri care marchează perioada de trecere de la iarnă spre vară. Din punct de vedere astronomic, constatare începutului primăverii este, de cele mai multe ori, legată de echivalența dintre durata temporală a zilei și a nopții, timp al anului numit echinox. Datorită condițiilor specifice geografice și climatice ale diferitelor locuri care aparțin zonelor temperate, există multe și diverse criterii care marchează anotimpul primăvară. Aceste diferențieri specifice

au accentuat profund viața oamenilor din punct de vedere agricultural, existențial, filozofic și cultural. Întotdeauna, primăvara și echivalentul său conceptual, filozofic și ideatic au însemnat dezghețul, topirea, trezirea la viață, reînnoirea și renașterea naturii, vieții și a societății.

În mitologia greacă și romană există mai multe legende care explica apariția anotimpului Primăvara, toate acestea fiind legate de Persefona (Persephone) sau Cora (Kore). Demeter, fiica lui Cronos și a Rheei era zeița agriculturii și a roadelor pământului. Demeter a avut cu Zeus o unică fiică, pe Persephone, de care era strâns legată atât în ceea ce privește cultul cât și legenda. „În timp ce culegea pe un câmp flori, pe Persephone a înghițit-o pământul; ea a fost răpită de unchiul ei, Pluto, care a dus-o cu el în Infern. Zadarnic a căutat-o îndurerată Demeter nouă zile și nouă nopți, cutreierând lumea în lung și-n larg. Nimeni nu-i știa de urmă. Într-un târziu, mama a aflat de la Apollo de soarta fiicei ei. Cuprinsă de jale, Demeter părăsește atunci Olympul și jură să nu-și reia îndatoririle divine și locul în rândul zeilor, decât în ziua când îi va fi înapoiată Persephone. Rătăcind pe pământ, după multe peregrinări, ajunge la Eleusis și zăbovește o vreme mai îndelungată la curtea regelui Celeus (vezi și Triptolemus și Demophon). Între timp, cum pământul nu mai rodește și holdele se usucă, Zeus îl trimite pe Hermes să i-o aducă înapoi pe Persephone. Dar reîntoarcerea fiicei la mama ei nu mai este posibilă. Ascalaphus a văzut-o pe Persephone cum s-a înfruptat în Infern dintr-o rodie. În felul acesta ea s-a legat, o dată pentru totdeauna, de lumea subpământeană. Mânioasă, Demeter îl transformă pe Ascalaphus - singurul martor al sacrilegiului comis - în bufniță. Persephone însă trebuie să rămână alături de Pluto. La insistențele lui Demeter se ajunge totuși la un compromis: șase luni din an Persephone va sta alături de soțul ei în regatul subpământean și șase luni le va petrece pe

PAVEL POPA
Institutul de Filologie al AȘM

pământ, lângă mama ei. Reîntoarcerea pe pământ era însoțită de venirea primăverii, de renașterea naturii și de plinătatea verii. Absența ei era marcată de ariditate, de anotimpul trist al iernii în care Demeter ducea dorul fiicei ei. În mitologia romană Demeter purta numele de Ceres, o veche divinitate cu care a fost asimilată”.

Una dintre legende leagă sărbătoarea primăverii de Zeița Iubirii, Afrodita. Ea s-a îndrăgostit de frumosul Adonis. Pentru a nu-l mai vedea nimeni, Afrodita l-a ascuns într-un cufăr. Apoi, i-a încredințat cufărul Persephonei, care nu s-a putut abține și l-a deschis, îndrăgostindu-se imediat de tânărul chipeș. Persefona s-a decis să nu-l mai înapoieze pe Adonis. La aflarea acestei vești, tristețea Afroditiei a uscat pământurile. Nici măcar tatăl ei, Zeus, nu a reușit s-o consoleze, așa că l-a condamnat pe Adonis ca să petreacă o parte a anului cu Persefona, alta cu Afrodita și o perioadă să fie singur. Astfel, frumosul tânăr se întoarce în fiecare primăvară la Afrodita, moment din care câmpiile se umplu de flori, iar culturile încep să prindă viață de la atâta iubire.

Deasemenea, tradiția populară legată de primăvară la români este foarte dezvoltată și prin diverse superstiții legate de acest anotimp:

— Dacă în prima zi de primăvară auzi glasul turturicăi, stai în loc, învârte-te de 3 ori, scoate-ți pantoful stâng și în el vei găsi un fir de păr asemănător aceleuia al alesului/alesei tale;

— Primăvara când pe o unghie îți apare o mică pată albă, înseamnă că cineva te iubește;

— Se zice că atunci când te mănâncă urechea dreaptă, cineva vorbește despre tine, iar când te mănâncă stânga, cineva te vorbește de rău;

— Atunci când visezi că ai omorât un urs, aceasta înseamnă că vei scăpa în curând de toate problemele din viață;

— Dacă ai intrat pe poartă în ogradă, sau pe ușă în casă trebuie să ieși pe altă poartă sau ușă pentru că ele poartă ghinion;

— Atunci când vaca ține coada ridicată mai mult timp înseamnă că în curând va ploua;

— Se zice că dacă bei un pahar de zeama de varză înainte de culcare și mergi cu spatele spre pat ca să te culci, în vis, iubitul/iubita îți va oferi un pahar cu apă;

— Acel om care a decedat în vinerea Paștelui va ajunge în rai;

— Ca să nu ai boli de cap tot anul, este bine să te frezezi în vinera Paștelui;

— Nu este bine să schimbi așternutul vinerea pentru că vei visa urât;

— Dacă vei călători vinerea, vei avea chinuri și ghinioane;

— Se crede că mireasa fără voal nu va fi protejată de spiritele rele;

— Nu este bine ca fata mare să probeze vre-un voal de mireasă, se crede că această domnișoară nu se va mărita;

— Vei avea parte de ghinion dacă vei omori vre-o vrabie, se crede că sunt purtătoare sufletelor celor morți.

Așa cum am constatat și mai sus, prima lună a primăverii este Martie. Grecii o numeau Elaphebolion, noi o mai numim Mărțișor. Martie este a treia lună din an, conform calendarului Gregorian, celui iulian Martie reprezenta începutul anului și era denumită Martius. Mai târziu, românii din antichitate au schimbat cu 1 ianuarie începutul anului, iar Martie a devenit a treia luna. Numele său îl celebrează pe Marte, zeul roman al războiului.

În martie începe aratul și semănatul, se curăță livezile și grădinile, se scot stupii de la iernat și se „retează” fagurii de miere utilizați ca leac în medicina populară etc. Echinocliul de primăvară în emisfera nordică, respectiv echinocliul de toamnă în emisfera sudică, (data când ziua este egală cu noaptea), este o dată care variază de la 19 martie la 21 martie. În tradiția populară se zice că martie este cea mai bolnăvicioasă lună a anului, care are începutul în ziua de Sfântul Toader și ține mai tot postul. Se mai zice că luna martie poate fi stăpânită

de vânturi dar și de căldura soarelui. Zilele racoroase pot să apară la fel de frecvent precum cele blânde și însorite.

Tot în luna respectivă multe animale ies din hibernare, plantele prind la viață, copacii înfloresc.

În ziua când în luna martie este lună nouă, gospodina casei mătură prin casă zicând: „Mart în casă, puricii afară!” (sau „Bolile afară!”). Se face de trei ori și se crede că se scapă de purici sau de boli.

Urzica e buruiiana lui mart, e ca mart de iute și tare, cine o mănâncă se întărește. E cea dintâi buruiiană.

Să nu zici șerpe în luna lui mart, căci toată vara îți iese în cale.

Apa de ploaie din luna lui martie se adună pentru că este bună de spălat obrazul, se crede că întinde pielea.

Martie vânturos – mai frumos. Dacă martie-i cu rouă, după Paști mult plouă, iar dacă va fi uscat, atunci mai umed va fi aprilie. Tunete în martie arată an mănăs. Dacă cântă cucul în luna lui mart, pe la început, are să fie anul mănăs. Dacă în Mărțișor nu poți semăna ovăzul de ploi multe, atunci nici toamna nu vei putea semăna grâul de ploi multe. Dacă în martie va fi uscat, în aprilie va fi urât și dacă va tuna, atunci anul va fi roditor, iar dacă în primele zile din martie va fi urât, recolta de iarbă va fi slabă (fânul cosit).

Cei născuți pe 9 martie sunt îndrăzneți și iubitori. Dacă plouă pe 9 martie la fel va fi și de Paște. Pe 9 martie se stropesc animalele din curte cu mujdei de usturoi, pentru ca acestea să nu fie mușcate când sunt la păscut.

Timp de 6 săptămâni credincioșii merg în fiecare sâmbătă la biserică să pomenească morții.

Cultura românească prezervă cu grijă memoria strămoșilor ei, astfel că printre cele patru mituri importante ale românilor îl întâlnim și pe cel al „Babei Dochia”, ultimul fiind în strânsă legătură cu data de 1 Martie și cu sărbătoarea noastră tradițională „Mărțișorul” - moștenire de la strămoșii noștri romani. Martie este momentul în care oamenii încep să caute primul ghiocel, ca semn al venirii primăverii cu adevărat.

Simbolurile lunii martie:

Viorica

Legenda spune că prințesa Viorica era cea mai tânără dintre fiicele împăratului și împărătesei regatului florilor. Datorită frumuseții nemaivăzute a prințesei, aceasta a fost ursită de cea de-a douăsprezecea ursitoare ca în primăvara vârstei de 12 ani să fie răpită de Zâna Florilor.

Cu toate încercările părinților ei de a o păzi, Viorica este răpită la vârsta de 12 ani, primăvara și este prefăcută într-o floare albastră, albastrul fiind simbolul melancoliei. Această floare este așezată între celelalte flori din grădina Zânei Florilor și este numită Viorica, nume care este cunoscut popular și ca Viorea.

De atunci, Viorica este o floare care în-

florește primăvara și care se distinge de celelalte prin culoarea albastră, sugestie clară a melancoliei, dar și a încrederii în viitor.

Acvamarinului

Acvamarinul — comoara sirenelor, cu putere magică de a-i ține în siguranță pe marinari. Puterea sa crește atunci când se află sub apă și are o influență benefică asupra cuplurilor căsătorite. Puterea sa asigură o căsătorie lungă și fericită, iar astfel este considerat un cadou potrivit pentru căsătorie sau aniversări. Acvamarinul protejează împotriva răului.

Martie („cap de primăvară”)

Și cuv. *martie* ne-a rămas moștenire din mitologia romană, de la numele zeului *Marte*.

Se spune că zeul acesta a fost fiul lui Jupiter și al Iunonei, precum și tatăl celor doi frați gemeni, Romulus și Remus – în temeiul miticii ai Romei. Deci Marte este strămoșul legendar al romanilor. La început era considerat drept zeul renașterii naturii primăvara, devenit și protector al agriculturii, al roadei, iar mai târziu – apărător al pământului patriei, prin urmare, și zeu al războiului. Marte a fost identificat cu zeul războiului, Ares, din mitologia greacă.

În cinstea zeului Marte au fost numite: planeta cea mai apropiată de Pământ (Marte), prima lună a anului (când acesta, la romani, începea primăvara), a doua zi a săptămânii (marți) ș. a.

La români lunii întâi a primăverii îi zic, oficial, martie, însă ea are și câteva denumiri populare: *marta*, *mart*, *mărțișor* (toate vin, bineînțeles, de la *Marte*), precum și *curgător* (timpul când se topește zăpada, curg apele), *germinar* (începe fenomenul germinării, încolțirii semințelor puse în pământ). Unii numesc luna aceasta și *Dochia* (sau *Odochia*).

De luna martie (mai ales, de prima zi a ei) sânt legate multe semne populare despre timp, roadă, unele devenind ziceri folclorice.

Dacă primăvara sosește la timp, țărani încep aratul și semănatul, scoaterea stupilor de la iernat ș. a.

Față de februarie, luna martie este mai bogată în sărbători, dintre care principalele sunt: cu dată fixă – Întâia zi de primăvară (la 1/14; *Odochia*, *Mărțișorul*), 40 de Sfinți (9/22), *Alexa Caldul* (17/30), *Buna Vestire* – *Blagoveștenia* (25 martie / 7 aprilie); cu dată mobilă – *Ziua Crucii de Primăvară*, *Miezul Păresii* (mijlocul Postului Mare).

Întâia zi de primăvară

(1/14 martie)

Componentele etno-folclorice ale sărbătorii acestea sânt:

- tradiții legate de baba *Odochia* (divinitate metereologică);
- semne populare despre timp;
- obiceiul mărțișorului;
- alungarea iernii din casă; chemarea primăverii;
- facerea curățeniei prin locuințe;
- credința în primul vizitator al casei;
- sfințirea semințelor care urmează a fi puse în pământ;
- facerea „cucoșilor”;
- petreceri în casele unde sunt femei cu numele *Eudochia*;
- alte tradiții.

Cercetătorii au constatat că *Odochia* este, în cultura populară, „o semidivinitate meteorologică”¹, „o zeităte feminină sezonieră, care moare și renaște anual”², simbolizând moartea anotimpului friguros și revenirea primăverii. Cele povestite despre *Odochia* corespund, de obicei, timpului real în perioada respectivă a anului, care se numește, în popor, *zilele babei* (*ale babei Odochia*). Este vorba de mai multe zile de la sfârșitul lui februarie și începutul lui martie, când are loc trecerea de la iarnă la primăvară, când vremea este foarte instabilă. Se consideră că intervalul acesta ține aproximativ 9 sau 12 zile (numere mitologice: cele 9 luni care urmează după martie; 12 luni ale anului).

Vom exemplifica doar o singură variantă, foarte comprimată, a legendei. „Baba *Odochia* o luat douspreși cojoași și s-o dus cu oili [la păscut]. Era cald și e, cîti unu, o lepădat toati cojoașili. Cînd o dat un vînt, jer, baba o-nghețat” (AF, 1988, ms. 395, f. 73; *Teiu* – *Grigoriopol*; inf. *Nadia Ș. Șevcenca*, 50 ani; culeg. N. Băieșu).

NICOLAE BĂIEȘU,
doctor habilitat în filologie,
profesor universitar

Timpul în cele 9 (12) zile din preajma lui 1/14 martie este comentat, în popor, în primul rând, în legătură cu cele pățite de *Odochia* (conform legendei).

„Nouî zili-s a *Odochii*. Îngheați, și dizgheați. Amu o plouat, amu o-nghețat, amu s-o dizghețat. Aestea-s zilili *Odochii*. Șăși zili înainti și șăși – în urmă” (AF, 1987, ms. 383, f. 183; *Tîrnauca* – *Slobozia*; inf. *Alexandru A. Caraman*, 64 ani; culeg. N. Băieșu).

„Baba scuturî cojoașili. Ari 12 cojoași, 12 zili is a ii. Ninji, plouî, spulberî – scuturî cojoașili” (AF, 1987, ms. 383, f. 254; *Caragaș* – *Slobozia*; inf. *Marina V. Morfoi*, 69 ani; culeg. N. Băieșu).

„Aestea-s zilili babi *Hodochia*. Trebui și îmblî mai îmbracat, mai încălțat. Îi frig. Cînd plouî, cînd ninji, cînd spulberî” (AF, 1987, ms. 383, f. 161; *Speia* – *Grigoriopol*; inf. *Ștefan M. Eftodiev*, 65 ani; culeg. N. Băieșu).

Mulți prevăd timpul în modul cel mai direct: dacă în perioada celor 9 sau 12 zile „ale babei” „ninji și plouî, ari și și anu bogat” (AF, 1987, ms. 383, f. 71; *Butor* – *Grigoriopol*; inf. *Nina I. Ababii*, 46 ani; culeg. N. Băieșu).

„Dacă a ninji la-nșeputu lui mart <...>, ap’ și știi cî anu-i bun. Da dac-a și o sășiti, dacă nu ninji, nu nicî, anu-i rău” (AF, 1987, ms. 387-a, f. 42; *Speia* – *Grigoriopol*; inf. *Maria T. Pascari*, 59 ani; culeg. E. Junghietu).

Unii judecă tocmai invers despre timp în ziua de 1 martie: „Dacă în ziua di *Evdochia* îi soari, frumos, ap’ bătrîni spun cî anu a și bun. Da dacă în ziua di *Evdochia* îi spulbăr, ninji, apu’ anu-i rău,

1 Romulus Vulcănescu, *Mitologie română*, București, EAR, 1985, p. 335.

2 Ion Ghinoiu, *Vîrstele timpului*, Chișinău, Știința, 1994, p. 232.

niploios, ninorocos” (AF, 1988, ms. 390, f. 142; *Mălăiești – Grigoriopol; inf. Paraschi-va F. Purcel, 77 ani; culeg. E. Junghietu*).

Cei foarte superstițioși, crezând în tradiții, spun: „Cum s-o muntuit douspreși zili de amu baba – gata, o ișit. De amu zic cî nu-i baba” (AF, 1988, ms. 389, f. 263; *Moldovanovca – Tuapse – Crasnodar; inf. Constantin V. Gunea, 71 ani; culeg. E. Junghietu*).

Dar în realitate se întâmplă și invers: „Dacă treși Hodochia, sî leapidî cojocu. Da uniori îi mai frig încî. Ei altu [cojoc] pi deasupra încî. Așa spunim cî o trecut Hodochia, treși iarna” (AF, 1987, ms. 383, f. 34; *Taşlic – Grigoriopol; inf. Maria D. Racovăț, 63 ani; culeg. N. Băieșu*).

Informațiile despre confecționarea și purtarea mărtișoarelor în trecut sînt diferite și chiar contradictorii.

Puțini oameni în etate mărturisesc că obiceiul acesta a existat în trecut. Exemple:

Primul mărtișor pus pe o pălărie (I. Martie).

„Luau o bucatîci di lîni roșî, alta – albî și punem la chept.

Culeg.: Da de ce puneau mărtișoare?

Inf.: Sămn cî vini primăvara” (AF, 1988, ms. 395, f. 20; *Teiu – Grigoriopol; inf. Eugen A. Arnăut, 52 ani; culeg. N. Băieșu*).

„A me mamî fășe [mărtișor] din *uriiocu* țăsăturii din cînipî – *uriiocu* cari rămîne la urmă. Toată iarna țăsăm, da primăvara, cînd găteu di țăsut, din *uriioc* înnodea, fășe un canaf frumos și-l pune în chept.

Culeg.: Ce spuneau cînd puneu mărtișorul în piept?

Inf.: Sînătati c-am ajuns cu bine în mart.

Și să am amintiri di la așei și am țăsut.

La urmă țineu mărtișoru sub cap, ca sî ții minte cum o țăsut și să faci altî țăsăturî și mai frumoasî – sî-i întri-n cap. Alti feti tot di atîta țineu *suveica* sub cap” (AF, 1987, ms. 383, f. 13–14; *Crasnaia Gorca – Grigoriopol; inf. Nadia I. Burcă, 50 ani; culeg. N. Băieșu*).

„Adușe-n *laucî*³ mărtișoari, cu canafuri. Cumpăram. Purtam v'o două zili și ni li rupe cochii” (AF, 1988, ms. 398, f. 164; *Corotna – Slobozia; inf. Maria D. Novicov, 62 ani; culeg. E. Junghietu*).

Culeg.: Din ce faceți mărtișorul?

Inf.: Din ațî, așă; esti și roșî, și albî și-apu' șiușești. Ș-apu' leagî la mîni.

Culeg.: Cîte culori?

Inf.: Roșu și alb și negru.

Culeg.: Cînd le puneți la mîna ce spuneți?

Inf.: Ei, și spui? Mărtișor.

<...> Ș-apu' îl aruncăm pi copac.

Așă, cînd eram nicușoari” (AF, 1988, ms. 391-a, f. 178; *Moldovanscoe – Crîmsc – Crasnodar; inf. Nadia T. Nicoară, 79 ani; culeg. G. Botezatu, A. Hîncu*).

Însă în majoritatea satelor bătrînii afirmă că în trecut nu făceau mărtișoare.

Culeg.: Se făceau înainte mărtișoare, ca acuma?

Inf.: Înainti n-auzăm cî mărtișor sî puni la chept, cum amuia. Nu era asta modî difeli. Nu s-auză. Erau oamini întunicoș, nu ca amuia. Amuia s-o-nhîtrit, s-o dișteptat” (AF, 1987, ms. 383, f. 34; *Taşlic – Grigoriopol; inf. Maria D. Racovăț, 63 ani; culeg. N. Băieșu*).

Culeg.: Mărtișoare făceau înainte?

Inf.: Nu. La școalî îi învați pi copchii sî faci” (AF, 1987, ms. 383, f. 183; *Tîrnauca – Slobozia; inf. Alexandru A. Caraman, 64 ani; culeg. N. Băieșu*).

„Înainti mărtișoari nu erau. Amu pun. Amu sînt pin magazini, da înainte niș nu mai știeu di dînsîli” (AF, 1987, ms. 383, f. 107; *Speia – Grigoriopol; inf. Maria I. Drăguțan, 53 ani; culeg. N. Băieșu*).

„Înainti mărtișoari nu fășeu. Asta amu videm” (AF, 1987, ms. 383, f. 229; *Caragaș – Slobozia; inf. Mihail L. Buză, 70 ani; culeg. N. Băieșu*).

După o iarnă lungă și grea, țaranii, la 1/14 martie – prima zi a primei luni de primăvară – „alungau” iarna din casă,

3 * *Laucă* (rus. *lavca* – prăvălie, dugheană, magazin).

„chemând” anotimpul cald. Simbol al iernii erau și puricii.

„La întîi mart sî da unu la fereastră. Și răcne de-afară altu:

— Mart în casî!

Da așeal di casî:

— Puriși afarî!

Da amu nu-s puriși, niș păduchi. Nu mai răcnim” (AF, 1988, ms. 390, f. 74; *Mălăiești – Grigoriopol; inf. Domnica V. Donea, 72 ani; culeg. E. Junghietu*).

„Părinți îi puneu pi copchii sî striji di trii ori la fereastră: Mart – în casî! Puriși – afarî!” (AF, 1988, ms. 395, f. 4; *Mălăiești – Grigoriopol; inf. Maria M. Grigoriev, 59 ani; culegător N. Băieșu*).

„Alungau” iarna folosind usturoi, făcînd cruci cu cretă (comp. cu alungarea strigoilor la Sf. Andrei).

„Înainti, la 1 mart, dau cu usturoi pi la ferești. Zîșeu: Martu-n casî, puriși – afarî! Da amu nu mai fac nici” (AF, 1988, ms. 395, f. 112; *Tocmagiu – Grigoriopol; inf. Ana V. Cătană, 83 ani; culeg. N. Băieșu*).

„Fășeu cruși pi la ferești. Zîșeu: Mart – în casă, puriși – afarî! Fășeu cruși cu creidi” (AF, 1988, ms. 395, f. 353; *Mălăiești – Grigoriopol; inf. Petru I. Zandelov, 78 ani; culeg. N. Băieșu*).

„Înainti, iaca, *pervogo marta*,⁴ puriși avem ș-apu' luam mătura și[-i] măturam: Puriși – afarî, mart – în casî!” (AF, 1988, ms. 390, f. 217; *Nezavertailovca – Slobozia; inf. Maria L. Stepanov, 55 ani; culeg. E. Junghietu*).

La 1/14 martie făceau prin case curățenie, mai ales, se scutura totul ce se putea (țoale, haine etc.). Făceau lucrul acesta și cu gândul la „scuturatul cojoacelor” babei Odochia, la „alungatul iernii”.

„Fășem curățanii. Scotem totu din casî. Măturam, scuturam țolurii și zîșem: Mart – în casî, puriși – afarî!” (AF, 1987, ms. 383, f. 246; *Caragaș – Slobozia; inf. M. Gh. Covganeț, 50 ani; culeg. N. Băieșu*).

Aproape că nu mai există azi credința în primul vizitator al casei la 1/14 martie (ca la Ajunul Crăciunului, Anul Nou).

„Esti așă sărbătoari. Aștept în ziua șeea sî-ț întri în casî bărbătoi. Cînd ontrat bărbătoi, îndată îi zîși: Șaz, sî șadi cloștili. Și amu sî fași [nu numai la Ajunul Crăciunului] la noi așă. Zîși: Ia cum

4 * *Pervoe marta* (rus.) – întîi martie.

nu vini la noi niș un bărbătoi, ca sî șadi cloștili” (AF, 1987, ms. 383, f. 22; *Tașlic – Grigoriopol*; inf. Macar C. Chiriliuc, 56 ani; culeg. N. Băieșu).

La 1/14 martie, dacă nu-i prea frig, copiii se duc pe câmp după brîndușe (primele flori, ca și ghiociei). „Ni dușem pi coastî dupa brîndușî. Ni trimete mama. Li număram și zîșem: Cîti brîndușî – atîța pui la cloșci! Adușem și li dam mami:

— Iaca, mamî, am adus brîndușî!

— Ghini c-ai adus, cî, iaca, om ave mult puișori la cloșci!

Brîndușîli și sî mîncîncî. Rădășina. Cînd li mîncîncî prima datî, zîși: Poamî nou-n gurî vechi! Și dam brîndușă pi dupa cap. Dacă ajunji cu dînsa pîn-la gurî, atunși [trăiești] pînî la anu. Da dacă nu... Așa zîșeu bătrîni” (AF, 1987, ms. 383, f. 161; *Speia – Grigoriopol*; inf. Ștefan M. Eftodiev, 65 ani; culeg. N. Băieșu).

„În zîua di 1 mart ni trimete mama dupa brîndușî și ni zîșe: S-adunaț mai mult di o sutî, sî și mai mult pui la cloșci!” (AF, 1988, ms. 395, f. 112; *Tocmagiu – Grigoriopol*; inf. Ana V. Cătană, 83 ani; culeg. N. Băieșu).

„Zîșeu [mamele]: Ît sapa puțunteli, niș nu li adușîț acasî, cî or și pui puțunteli. Amu – nu” (AF, 1987, ms. 120; *Speia – Grigoriopol*; inf. Cristina D. Nicolaev, 87 ani; culeg. N. Băieșu).

„Ni dușem după brîndușî. Ni dușem pi costișî. Înflorescî. Eli iesî pin frunzi și-nfloresc. Adușem acasî. Ni trimeteu părinții. Li punem într-un pahar cu apă și-l punem pi masî” (AF, 1987, ms. 383, f. 22; *Tașlic – Grigoriopol*; inf. Macar C. Chiriliuc, 56 ani; culeg. N. Băieșu).

„Noi iaram băieț. Ni dușem dupa *cucuruzî* [?]. Crește așa în pămînt. O curațăm și-o mîncam. Da *didu*⁵ striga: Catî cî acolo Odochia v-a prindi. *Didu* ni sparie: Ahai, acolo baba Odochia șadi, cu douspreși cojoași” (AF, 1971, ms. 220, f. 85; *Șerbani – Voznesensc – Nicolaev*; inf. Pavel Barcari, 80 ani; culeg. G. Botezatu, I. Ciobanu).

Primăvara, mai ales, la 1/14 martie fac *cucoși* din boabe de păpușoi, sare, uneori și cu ulei. Cînd *cucoșii sar*, se rostesc variate formule.

„Fac și cucoș. Ca sî sarî mai ghini cu-

coșî, zîc:

Cucoșăi,
Trasnițai,
Săriț cî covata,
Cîț lopata;
Săriț pi oloi,
Pîn-la *Plosca*⁶”
Șî-napoi!”

AF, 1988, ms. 395, f. 29; *Tocmagiu – Grigoriopol*; inf. Elisaveta D. Banul, 55 ani; culeg. N. Băieșu.

„Culeg.: Faceți la 1 martie *cucoși* din grăunțe?

Inf.: Fășem cucoș. <...> Cum sî dispri-măvâra, fășem cucoș. Punem și mîncam.

Culeg.: Da cum ziceați, ca să sară cu-coșii mai tare?

Inf.:
Cucoșăi,
Trăsnițai,
Cum trăsnești sarea,
Așa trăsniț și voi!”

AF, 1987, ms. 383, f. 62; *Butor – Grigoriopol*; inf. Nina I. Ababii, 46 ani; culeg. N. Băieșu.

„Punem *aninî* în șeaun ori sari și grăunți di păpușoi di șii ghimpoș, mărunțai. Punem șeaunu la foc, mesticam cu șitoriu și zîșem:

Trăsniț, cucoșăi,
Mama va da covrijei!”

AF, 1987, ms. 383, f. 276; *Cioburciu – Slobozia*; inf. Mihail P. Cușnirov, 57 ani; culeg. N. Băieșu.

„Pune mama la *cotlon* și fașe cucoș. Pune o *veretci* și pune pi dînsa cucoș, la soari.

Culeg. Ce spuneau, ca să sară mai tare cucoșii?

Inf.:
Cucoșăi, săriț la foc,
Cum sar fetili
Șî flăcăi la joc!”

AF, 1987, ms. 383, f. 34; *Tașlic – Grigoriopol*; inf. Maria D. Racovăț, 63 ani; culeg. N. Băieșu.

„Fășem [cucoși] cu *arinî*. Puneu [grăunțe] în șeaun și trăsneu. Trebui’ sî ai popșoi di așa. Amu nu-s. Ca sî sarî mai tari cucoșî, zîșeu:

Trăsniț, trăsniț, cucoșăi,
Cum îmblî fetili dupa flăcăi,

Așa voi trăsniț

Șî vă-nfloriț!”

AF, 1987, ms. 383, f. 128; *Speia – Grigoriopol*; inf. Cristina D. Nicolaev, 87 ani; culeg. N. Băieșu.

„Cucoșî sî fac cînd înfloresc poni.

Zîșeu:

Cum plesnesc cucoșî,
Așa poni sî-nflorescî.”

AF, 1988, ms. 395, f. 431; *Nezavertailovca – Slobozia*; inf. Maria L. Bogoroș, 56 ani; culeg. N. Băieșu.

În cazul de față este evidentă funcția magică a obiceiului și a textului folcloric însoțitor (să înflorească bine pomii).

În prima zi de primăvară unii țărani duc la biserică pentru sfințire din semințele pe care le vor pune în pămînt.

„S-aleje grîu, orz și alti sîmînțuri pintru primăvarî și sî sfințau la bisericî” (AF, 1987, ms. 383, f. 74; *Butor – Grigoriopol*; inf. Solomon I. Spiridon, 73 ani; culeg. N. Băieșu).

„Preutu sfințăști toată sîmînța în ziua asta. Sî prigătești lumea di primăvarî” (AF, 1987, ms. 383, f. 254; *Caragaș – Slobozia*; inf. Marina V. Morfoi, 69 ani; culeg. N. Băieșu).

În ziua de 1/14 martie biserica creștină ortodoxă o prăznuiește pe Cuvioasa Mucenică Eudochia. Dacă în casă este o femeie cu numele *Eudochia*, se face, de obicei, o mică petrecere. „Șini li cheamî Eudochia, Dusea, șini li cheamî pi dînsîli așa, apu’ noi trebu’ s’ ni dușim sî li *pozdravlim* pi dînsîli. Sî li tra-jim di urechi, s-o *pozdravlim* cî e-i Dochia. La paispreși mart. D-amu e ni puni la masî, ni șinstești, ni puni mîncari. <...> Sărbăm Odochia numa o zî. Îi ca cînd pacat sî lucrez. O zî ntr-on an sî cheamî și asta” (AF, 1987, ms. 387-a, f. 126; *Cioburciu – Slobozia*; inf. Ana A. Fedotov, 60 ani; culeg. E. Junghietu).

Doar într-un singur sat am întilnit o tradiție, la 1/14 martie, venită de la ruși, din cadrul sărbătorii *Maslenița*, fapt despre care spune și informatorul: „În zîua asta înhamau cai la sanii, sî urcau băieț, feti și sî *cătăieu*”⁷ tăt satu. La ruș asta-i *Maslenița*, la moldoveni – *Evdoha* – sî spuni tot pi rusăști. Ca la urmî – sî mîntui iarna. Fășeu sîniili frumoasî, li-mpodogheu. Cînd era omăt. Da dacă nu era...” (AF, 1987, ms. 383, f. 196; *Tîrnauca – Slobozia*; inf. Nicolae A. Caraman, 58 ani; culeg. N. Băieșu).

5 * *Did* (ucr.) – aici, bunel.

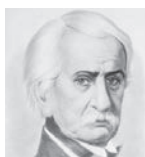
6 * *Plosca* – numirea unui sat din apropiere.

7 * *Cătăieu* (rus. *catatisia* – a se plimba).

Calendar Cronologic

1 martie

1788

Gheorghe Asachi s-a născut la 1 martie 1788 în Herța (Bucovina). La 9 ani face studii în limba polonă, latină, germană la Lvov, apoi la universitatea din același oraș. Obține doctoratul în filozofie și diploma de inginer și arhitect, se întoarce la Iași (1805), în același an pleacă la Viena, unde studiază, timp de 3 ani, astronomia, matematicile superioare, pictura. În august 1808, pleacă la studii la Roma. În 1812, se întoarce în Moldova cu o cultură enciclopedică și iluministă. Este unul din întemeietorii nulei istorice la noi. A fost îndrumător cultural în: teatru, școală, presă, activitate tipografică, unul din întemeietorii Academiei Mihăilene. A publicat prima gazetă românească din Moldova „Albina Românească” (1829). A organizat primele reprezentații teatrale în limba română (1816) și Conservatorul filarmonic dramatic (1836), a tradus și adaptat piese de teatru străine. 1848 - tipărește nuvelele sale istorice, întâi în franceză, în 1859 apoi română, în 1867. De la Viena se reîntoarce în 1827 la Iași pentru a desfășura activitatea care îl va transforma în personalitate proeminentă a Moldovei - organizarea învățământului, înființează prima școală primară de fete - Institutul pentru educația fetelor (1834), pune bazele învățământului artistic și politehnic în 1841 prin inaugurarea școlii de arte și meserii, extinzând rețeaua școlilor primare, scriind manuale, programe analitice. Un alt tarâm în care contribuția lui poate fi considerată hotărâtoare este cel jurnalistic în Moldova. Personalitate complexă, îndrumător și animator al vieții artistice, culturale, unul din pionierii picturii românești și inițiatorul învățământului artistic în școlile moldovenești.

1937

Eugeniu Doga s-a născut la 1 martie 1937 în s. Mocra, Râbnita. A absolvit școala din sat, apoi Școala de muzică „Ștefan Neaga” (1951-1955) din Chișinău și Colegiul muzical la viloncel. A activat la Orchestra Radio (1957-1962). Prima piesă - „Floare dalbă de livadă” (1957), o scrie pentru Maria Bieșu. Absolvește Institutul de Arte „Gavril Muzicescu” din Chișinău (1960-1965), lucrează profesor la Școala de Muzică „Ștefan Neaga” (1962-1967), la Ministerului Culturii (1967-1972). Debutază în 1963 cu un cvartet de coarde. Este autor al unor lucrări valoroase de film, compoziții originale, cantate, simfonie, piese instrumentale de cameră, romanțe, ciclul pentru orchestra de estradă „Ritmuri citadine”, ciclul coral „Marș gigant”, 4 cvartete de coarde, cântece de estradă, cântece pentru copii ș.a. A scris muzică la peste 200 de filme. Remarcabilul vals din filmul „Dulcea și tandra mea fiară” a fost scris în

decurs de 10 minute la 11 seara devenind ulterior legendar. A fost deputat în Parlamentul R. Moldova, membru al Comitetului de conducere al Uniunii Compozitorilor din U.R.S.S și din R. Moldova, a fost decorat cu titlurile: Maestru Emerit al Artei, Artist al Poporului din R.S.S.M. (1967), Artist al Poporului din U.R.S.S. (1987), laureat al Premiului „Boris Glăvan”, al Premiului de Stat al R.S.S.M. (1980) și al Premiului de Stat al U.R.S.S. (1986), în anul 1972 - „Scoica de Argint” la Festivalul Internațional de Film de la San Sebastian pentru muzica din filmul „Lăutarii”, în 1976, „Scoica de Aur”, pentru muzica filmului „O șatră urcă la cer” (Șatra), cu Ordinul Republicii (1997), Ordinul Pentru merite în fața Patriei (acordat de Rusia în 2008), Ordinul Dinamo România în grad de Comandor, cu Medalia „Mihai Eminescu” și Medalia de Aur „Omul secolului XX” (SUA, 1998). La 26 august 2008 i s-a decernat Premiul de Stat al R. Moldova (2008), titlul de „Laureat al Premiului de Stat” (2008). La 30 decembrie 1992, Eugen Doga - membru titular al AȘ a Moldovei, Institutul Internațional de Cinematografie din Moscova i-a conferit titlul de Doctor Honoris Causa. Anul 2007 a fost declarat de autoritățile R. Moldova drept „Anul Eugeniu Doga”.

7 martie

1917

Eugeniu Ureche s-a născut la 7 martie 1917 în s. Hârtop Mare jud. Orhei. Studii la Gimnaziul „B. P. Hașdeu” (1928-1934) la Conservatorul Unirea (1934-1938) din Chișinău. Solist în Ansamblul de cântece și dansuri „Doina” al Filarmonicii (1942-1944), actor la Teatrul muzical-dramatic „A. S. Pușkin” (1945-1979), Chișinău. Artist Emerit din R. Moldova (1945); Artist al Poporului din R. Moldova (1955); Artist al Poporului din URSS. (1967).

8 martie

Ziua Internațională a Femeii și Ziua internațională a drepturilor femeilor și a păcii internaționale

9 martie

1934

S-a născut **Mihai Volontir** la 9 martie 1934 în satul Glinjeni, Rezina. Din 1957 până în prezent actor la Teatrul Național „V. Alecsandri” din Bălți. Debutază la „Moldova-film” în 1967. Este invitat să joace în filme montate la studiouri din Rusia. Rolul lui Budulai îi aduce celebritate. A absolvit Școala pedagogică din Orhei (1952-1955). S-a filmat în peliculele: Se caută un paznic, Ivan Turbincă, 1967; Această clipă, Mihai Adam, 1968; Singur în fața dragostei, Obadă, 1969; Zece ierni pentru o vară, Ilie,

1969; Povârnișul, Andrei Spirea, 1970; Al patrulea, Bonar („Mosfilm“), 1972; Acest dulce cuvânt libertate, Carlos („Mosfilm“), 1972; Dimitrie Cantemir, Dimitrie Cantemir, 1973; Podurile, Petrache, 1973; Bărbații încăruneșc de tineri, Andrei Răzlog, 1974 etc. Premii și diplome: Premiul Național, 1971; Premiul Național al Federației Ruse, 1980; Premiul Frații Vasiliev, Federația Rusă, 1980; Artist al Poporului, 1984.

10 martie

1837

Ion Creangă s-a născut la 10 martie 1837 în Humulești, jud. Neamț. A învățat la școala din Humulești, la Broșteni, la Școala Domnească din Târgu-Neamț, la Școala catihetică din Fălticeni, la Seminarul Teologic (1855-1859), la Facultatea de Teologie a Universității din Iași. S-a căsătorit cu Ileana Grigoriu, fiica preotului Ioan Grigoriu de la biserica Patruzeci de sfinți din Iași și în 1959 devenea diacon. Peste 5 ani se înscria la Școala preparandă vasiliană de la Trei Ierarhi, în 1865 obținea diploma de absolvire. A fost numit învățător la Școala primară nr. 1 din Iași, a colaborat la elaborarea de manuale școlare. În 1874 - reintegrat în învățământ, institutor la Școala primară de băieți nr. 2, din Păcurari, Iași. A debutat în publicația „Convorbiri literare” cu povestea „Soacra cu trei nurori” (1875). În 1875-1883 a scris cele mai importante opere ale sale. În 1881-1882 a publicat primele trei părți din Amintiri din copilărie, a patra fiind postumă. Este autorul a 13 povesti, 8 povestiri, 2 nuvele și a celebrei lucrări autobiografice „Amintiri din copilărie”. A murit la 31 decembrie 1889 la Iași.

1948

Cunoscutul etnolog, eseist, publicist, folclorist și istoriograf **Tudor Colac** s-a născut la 10 martie 1948, în s. Dumeni, com. Costiceni, jud. Hotin, Basarabia (în prezent r. Noua Suliță, reg. Cernăuți, Ucraina). Studii: Școala primară și medie de la baștină (1965); Universitatea de Stat din Moldova (1965-1970); Facultatea de arte frumoase a aceleiași universități (1965-1969). Doctor în filologie, (1999), con. univ. la Universitatea de Stat din Moldova (1970-1977), conferențiar la Institutul de Stat al Artelor (1991-1996), redactor al emisiunilor de folclor la Radio Moldova; șeful secției (din 1980) și director al Centrului Național de Creație Populară (din 1990), cercetător științific superior la AȘM (din 1999); secretar științific al Comisiei specializate pentru susținerea tezelor de doctor și doctor habilitat, membru al Uniunii Scriitorilor, Uniunii Muzicienilor, Uniunii Oamenilor de Teatru, Uniunii Meșterilor Popolari, colegiului de redacție „Revista de etnologie” din Chișinău. Maestru în Arte (1993). Laureat al festivalurilor de folclor din R. Moldova, România, Grecia, Ucraina, Ungaria etc. Colaborări la „Cultura”, „Viața

satului”, „Luceafărul”, „Literatura și arta”, „Tinerimea Moldovei”, „Moldova socialistă”, „Viața Basarabiei” etc. Studii despre folclor și etnografie în „Metaliteratura”, Analele Facultății de Filologie (Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău), „Revista de etnologie”, Buletinul informativ al Centrului Național de Creație Populară din București, Anuarul muzeului etnografic al Moldovei din Iași, „Zorile Bucovinei” din Cernăuți etc. Opera literară: Sărbătoarea izvoarelor, Chișinău, 1986; Hronic de familie, Chișinău, 1987; Scena artistului amator, Chișinău, 1988; Familia - vatră a spiritualității românești, Cluj Napoca, 1999; Sorcove de lumină, Chișinău, 2000; Rădăcinile eterne ale folclorului. Rapsodul Nicolae Botgros la 50 de ani, Chișinău, 2003; Eu îmi cânt cântecul meu. Interpretul de folclor Mihai Ciobanu, Chișinău, 2003. Culegeri de folclor: Drag îmi e să fac armata. Din folclorul taberei militare, București-Chișinău, 2002. Ediții: Tatiana Gălușcă-Crâșmariu, Ioan Nicola, Folclor român din Basarabia, Chișinău, 1999 (în colaborare cu Gr. Botezatu).

13 martie

1935

Scriitorul **Liviu Damian** s-a născut la 13 martie 1935 în s. Corlăteni-Bălți și a decedat la 20. VII. 1986, Chișinău. A absolvit Universitatea de Stat din Chișinău în 1960, a fost redactor-adjunct al revistei „Nistru”, redactor principal al Comitetului de Stat pentru Edituri. Premiul de Stat al RSSM în 1984 pentru volumul de eseuri „Dialoguri la marginea orașului”, 1980 și poemul „Maraton”.

14 martie

1952

Iurie Darie s-a născut la 14 martie 1952 în s. Vadul Roșu, Soroca, Basarabia. În 1952 a absolvit Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică, București. A debutat în 1953, în „Nepoții gornistului”. A jucat în peste 40 de filme – „Băieții noștri”, „Vacanța la mare”, „Frații Jder”, „Punctul Zero”. A fost actor la Teatru de Comedie din București. A colaborat și cu cineaștii basarabeni, în filmul „Moara” (1992), pe scena Teatrului Național „Mihai Emiescu” din Chișinău în „Tata” (1999-2000). În 2004 a jucat în serialul tv „Numai iubirea”, în 2009 a primit Premiul de excelență pentru întreaga sa carieră actricească la Festivalul Comediei Românești. Este unul dintre cei mai cunoscuți, talentați actori.

1942

Mihai Dolgan s-a născut 14 martie 1942 în s. Vladimirești, Sângerei. A studiat la Școala de Muzică „Ștefan Neaga” din Chișinău. Debutul său a avut loc la Casa de Cultură din Sângerei. În 1967 a organizat formația „Noroc”. Triumful „Norocului” s-a început cu cântecele „De ce

plâng chitarele”, Cânta un artist”, „Primavara”, „Dor, Dorule”, lansate atunci, au devenit „hituri”. Mihai Dolgan a obținut mari succese în 1970 la Festivalul Internațional „Lira Bratislavei” ca reprezentant al Casei de Discuri „Melodia” din Moscova iar piesa „Cânta un artist” a intrat în Topul 10 britanic. Artist al Poporului din R. Moldova, cavaler al „Ordinului Republicii”, cunoscut compozitor și interpret, care a lăsat urme adânci și durabile în istoria culturii naționale. A murit la 15 martie 2008.

16 martie

1935

Serafim Saca s-a născut la 16 martie 1935 în comuna Vancicăuți-Hotin; proza sa este adunată în volumele „Era târziu” (1968), „Vămile” (1972), ș.a. A absolvit Institutul Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău și Cursurile superioare de regizori și scenariști din Moscova, a fost redactor la publicațiile „Tinerimea Moldovei”, „Cultura”, „Nistru”.

17 martie

1819

Se naște **Alecu Russo** în s. Prodănești. 1829 - pleacă la studii în Elveția, 1835 - părăsește Elveția spre Viena, pentru studii de comerț iar în 1836 se întoarce în țară. 1836-1841 se stabilește la moșia părintească Negrișoara. 1840 - alcătuiește în franceză primele sale lucrări, tipărite postum. 1841, în 4 octombrie, este numit asesor la Piața-Neamț. În mai 1842 scrie Palatul lui Duca-Voda. 1844, la 14 iunie se stabilește la Iași. 1846, la 11 ianuarie are loc reprezentarea piesei sale Bacalia ambițioasă. La 25 februarie - a doua piesă, Jignicerul Vadra sau Provincialul la Teatrul Național. A scris studiul Poezia populară, în care se pomeneste prima oară de Miorița (culeasa de Russo la Soveja). În 1848, în februarie interpretează la Iași, se interpretează piesa Nunta Țărănească. La 9 iulie este arestat la Dej. 1849, 12/24 ianuarie, ajunge la Viena, de unde mai târziu pleacă spre Paris. În 1851 se reîntoarce în Moldova. În revista Zimbrul, din Iași, publică Studii moldovane. În 1852 - „vechil” (avocat). La 1855, în revista România literară apar Cugetări. În revista Steaua Dunării - trei articole. În 1859 la 5 februarie, moare la Iași, „de troahna” (tuberculoză).

20 martie

1847

Gavriliu Musicescu s-a născut la 20 martie 1847 în Ismail, Basarabia, d. 21 decembrie 1903, Iași. Muzician, dirijor și organizator al uneia dintre cele mai impunătoare formații corale care au fințat pe pământul României — Corul Mitropolitan din Iași — unul dintre primii muzicologi care au pătruns în esența comorilor folclorului românesc, excelent pedagog muzician, a desfășurat o adâncă operă de creație, de promovare a valorilor artistice, de

educație muzicală. A făcut primele studii în orașul natal, apoi Seminarul din Huși, Conservatorul din Iași. A fost profesor de muzică la Ismail, profesor la Conservatorul de muzică din Iași. Din 15 ianuarie 1876 - dirijorul corului Mitropoliei din Iași, pe care-l va conduce până la sfârșitul vieții. A scris lucrări destinate serviciului religios (liturghii, concerte etc.), compoziții corale laice, prelucrări de melodii populare.

1939

Gheorghe Vrabie - autorul stemei Republicii Moldova, al stemei și al drapelului mun. Chișinău, și al leului moldovenesc. S-a născut la 20 martie 1939 în s. Călinești, jud. Bălți, a studiat la Academia de Pictură, „I. Repin” din Sankt Petersburg (1962-1967). A debutat în 1961. A ilustrat mai multe volume din literatura română și universală. A realizat ciclul de lucrări intitulat „Hipismul”. A vernisat expoziții personale în București, Moscova, Sankt-Petersburg, Bratislava, Viena, Washington, Alma-Ata, Plovdiv, Bacău, Botoșani, Moinești. În 1998 - titlul Maestru în Artă, medalia Eminescu (2000), este deținătorul distincției „Cavalerul Ordinului Republicii” (2010), Laureat al Premiului Național (1988), membru titular al UAP din R.S.S. M (1967), Maestru Emerit în Artă (1996), Laureat al setului de medalii „Mihai Eminescu”.

21 martie

1949

Compozitorul **Tudor Chiriac** s-a născut la 21 martie în anul 1949, în satul Ciuciuleni, Nisporeni. A absolvit Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga” din Chișinău și Institutul de Arte „Gavriil Musicescu” din Chișinău (1975). În anii 1976-1980 este profesor la Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga”, funcționar la Ministerul Culturii. Din anul 1987 - conferențiar la Conservatorul de stat „Gavriil Musicescu” din Chișinău. 1979-1985, membru al Uniunii Compozitorilor din R. Moldova. Este Laureat al Premiului „Boris Glavan” pentru tineret (1979) și Premiului de Stat al R. Moldova (1988). Opere: Muzică simfonică: „Ciocârlia”, (1981); „Legendă ciocârliei”, (1986). Muzică vocal-sinfonică: „Luci, soare, luci” (1978); „Divertisment festiv” (1980). Muzică corală: „Litanie de priveghi” (1987); „Doinătoriu”, (1990); „Tatăl nostru”. Muzică de cameră vocală: „Miorița” (1983), ș.a.

1962 21 martie – Ziua de nașterea a dlui Vasile Moroșanu, șeful Secției de Cultură a raionului Anenii Noi.

25 martie

1938

Dumitru Fusu s-a născut la 25 martie 1938 în s. Parcova, Edinet. În anii 1960 - 1970, a activat ca actor la Teatrul „Luceafărul” din Chișinău. În 1968 fondează Teatrul unui Actor. Regizor la studioul „Moldova-film”

(1979-1984). A fost organizatorul Festivalului Internațional de Teatru „One ManShow”. Un actor de vocație și un mare animator al Teatrului unui Actor în R. Moldova. Studii: Școala Teatrală „Boris Sciukin” din Moscova (1955 - 1960); Cursuri Superioare de Regie și Scenaristică, Moscova (1977 - 1979), regizor. Premii și diplome: Medalia „Mihai Eminescu” (1996); Ordinul Republicii (2001).

1956 25 martie, Ziua de naștere a dnei Nina Juraveț, șeful Secției de Cultură a raionului Dondușeni

1952 **Sergiu Finiti** s-a născut la 25 martie 1952 în s. Babele, Ismail, regiunea Odessa. A făcut studii la Institutul de Arte „Gavriil Musicescu” din Chișinău (1969-1973), a fost actor la Teatrul Muzical-Dramatic „A. S. Pușkin” din Chișinău (1973-1979), (1983-1986), la Teatrul „Koleso” din Cernăuți (1979-1981), solist în formația de muzica folk „RIFF” din Zaporojie, a activat (1986-1989) în cadrul formației „Legenda”, actor la Teatrul Actorului de cinema (1989-1991), la Teatrul etnofolcloric „Ion Creangă” din Chișinău (1992-1996) și apoi la Teatrul municipal „Saturicus Ion Luca Caragiale” din Chișinău, unde joacă și în prezent. „Maestru în Artă”. (1996)

27 martie

1888 S-a născut la 27 martie 1888 în s. Zaim, Căușeni poetul **Alexei Mateevici**, (m.13.08.1917), unul din cei mai reprezentativi scriitori români născuți în Basarabia. Aici învață la școala primară, în 1897 este înscris la școala teologică din Chișinău, pe care o termină în 1902, „cu privilegiu”, urmează seminarul teologic. În 1907 îi apar poeziile „Țăranii”, „Eu cânt”, „Țara”, articolele „Sfântul Vasile – Anul Nou în obiceiurile moldovenilor basarabeni” și „Din cântecele poporane ale Basarabiei”. A absolvit Academia teologică din Kiev (1914). Publică în „Kișineovkie eparhialnîe vedomosti” studiul lingvistic „Momente ale influenței bisericești asupra originii și dezvoltării istorice a limbii moldovenești”, articolele „Motive religioase în credințele și obiceiurile moldovenilor basarabeni”, „Bocetele funerare moldovenești”, „Schită a traducerilor moldovenești religioase și de trai”, studiul „Mitropolitul Gavril Bănulescu - Bodoni”, apoi absolvă Academia teologică. La 22 septembrie e numit profesor de limba greacă. În vara anului 1917 scrie poeziile: „Văd prăbușirea”, „Cîntec de leagăn”, „Basarabenilor”, „Frunza nukului”, „Unora” etc. La 17 iulie plămăiește poezia „Limba noastră”, închinată limbii române. La 13 august (stil vechi) se stinge din viață la spitalul nr. 1 din Chișinău și este înmormântat la cimitirul central de pe strada Armenească.

Ziua Internațională a Teatrului (începând cu 1962).

30 martie

1633

Miron Costin s-a născut la 30 martie 1633. A studiat la Colegiul Iezuit de la Bar. Întors în Moldova prin 1653, M. Costin îndeplinește misiuni diplomatice și funcții militare și politice importante. A participat la câteva campanii militare, între care aceea a expediției turcești împotriva Vienei, când cade prizonier la poloni. Miron Costin scrie în română „Letopisețul Țării Moldovei”, care îl continuă pe cel al lui Grigore Ureche. Scrișul sau vădește educația umanistă târzie: prin stil, procedee retorice, referințe culturale.

31 martie

1959

Valeriu Matei s-a născut la 31 martie 1959 în satul Cazangic-Leova; studii la Universitatea „M. Lomonosov” din Moscova (1978-1982); cercetător științific la Muzeul etnografie, apoi între 1987-1990 consultant cu problemele literaturii române din Moldova la Uniunea Scriitorilor din URSS; din 1990 parlamentar; în 1993-1994 director al Editurii „Hyperion”; volume: „Stâlpul de foc” (1988), „Somn de lup” (1990), „Moartea lui Zenon”, Iași (1994) ș.a.

Calendar Cronologic

ȘTEFAN SOFRONOVICI,
poet, cercetător științific,
Sectorul de Folclor,
Institutul de Filologie al AȘM

Mama

îngerul nostru păzitor

Părinții, care ne-au dat viață și ne-au crescut mari, sunt asemenea sfinților. Din marea lor dragoste pentru cei care suntem sânge din sângele lor și os din osul lor, părinții s-au jertfit, dăruindu-ne tot ce-au avut mai scump – anii tinereții. Adesea noi, copiii, înțelegem și prețuim lucrul acesta într-un târziu, după ce trecem lecțiile vieții și mai prindem și noi la minte. Uneori prea târziu... De aceea rămânem mereu datori în fața părinților. Și nu doar pentru darul de viață. Rareori prețuim și le mulțumim bunilor noștri părinți pentru efortul lor de a ne crește mari și a ne educa, pentru grija și nesomnul lor ca să ne știe sănătoși și fericiți, pentru tot ce au făcut ei ca să ne vadă gospodari la casa noastră și realizați în viață.

Multe lacrimi a vărsat mama până ne-a văzut mari pe toți cei opt copii, care am crescut în familia lui Ion și a Efrosiniei Sofronovici din satul Batâr, sat ce se află în apropierea Căinariilor și a Cimișliei, acolo unde se termină zona Codrilor și se deschid porțile Bugeacului. A plâns împreună cu noi când eram încă mici și nu puteam spune ce ne doare. A vegheat la căpătâiul nostru când ne îmbolnăveam. În asemenea clipe și altele de grea cumpănă pentru noi, mama se ruga la Dumnezeu cu multă evlavie și cu lacrimi în ochi. A plâns de jale și de teamă când ne petrecea la armată sau la învățătură. Și a mai plâns și de bucurie, când ne vedea întorși acasă. Bunii noștri părinți au făcut tot ce le-a stat în puteri – ba și peste puterile lor – ca să ne vadă în rând cu lumea. De când îi țin minte, munceau și tot munceau din zori și până seara târziu. Veneau de la lucru din câmp și trebuiau pe afară până îi apuca întunericul, apoi treceau în casă, căci și acolo îi așteptau o mulțime de trebi. Iar dimineața, până să se ducă la lucru, apucau să facă o mulțime de treburi pe lângă casă, căci aveam în gospodărie și vacă, și porc, și oi, și păsări, dar și un teren agricol de vreo 27 de ari. Cât ținea vremea caldă era de săpat, de greblat, de semănat, de prășit, de cules. Și tot așa zi de zi, vară și iarnă, au muncit, sărmanii părinți, ani în șir, fără să-și cruțe puterile, fără să-și cruțe sănătatea, fără să-și cruțe tinerețea. Au muncit și pentru mult, și pentru puțin. Dar mai ales

pentru puțin, căci așa-i soarta țăranilor noștri: din sudoarea muncii lor se îmbogățesc mai mult alții. O viață întreagă au argățit bieții noștri părinți în colhoz, unde comuniștii i-au băgat cu de-a sila. În anul 1949, când s-a format colhozul în sat, tata, care luptase în armata sovietică și venise rănit de pe front, nu s-a dat de odată. A rămas împreună cu alți câțiva gospodari ca „edinolișnici”, adică „individuali”, fiind impuși să plătească impozite foarte mari, pe când cei intrați în colhoz erau scutiți de aceste impozite. Peste doi ani, prin anul 1951, văzând activiștii bolșevici că sărmanii țărani fac ce fac, dar rezistă, s-au apucat iarăși de capul lor. Și într-o noapte se pomenește tata cu oaspeți nepoftiți în ogradă, care veniseră să-i ia carul cu boi. Când a ieșit tata afară, activiștii de-acum împingeau carul spre drum. După ce le-a zis să lase carul pe loc și văzând că ei se fac a nu auzi, tata a apucat de proțap și a început a-l cârni și a trage de car înapoi, în ogradă. Dar văzând că nu-i poate opri, căci erau mai mulți, a pus mâna pe un resteu de fier de înjugat boii, gros de un deget și

lung cam peste vreo jumătate de metru și numai așa a scăpat în noaptea ceea de ei. Dar activiștii nu s-au lăsat. Au pândit când tata nu era acasă, și se pomenesc părinții într-o dimineață fără carul cu boi în ogradă, fără butoi și fără alte bunuri. Așa s-a lăsat și tata păgubaș, ca mulți alții și a „intrat” în colhoz. Cele peste zece hectare de pământ, pe care le primise ca moștenire de la părinți, în toamna anului 1945, când s-au căsătorit, cum au fost luate atunci, în anul 1951, luate sunt și până astăzi și nimeni nu răspunde pentru asta, nimeni nu întoarce nimic...

Salariile în colhoz erau mici și viața țăranilor era grea și amară. Viața era grea din cauza muncii pe câmpuri, care au fost cândva ale lor, semănate cu porumb, floarea-soarelui, sfeclă furajeră și alte culturi agricole, unde ei trăgeau sapa în arșița verii; grea era viața la curățit via, pe vreme rece sau chiar geroasă, începând de prin luna martie, ba uneori chiar din februarie. Amară era viața noastră pentru salariile mici și pentru muncă timp de vreo 12 ani în brigada de tutun, unde ne amăram și sufletul. Din cauza că pe vreme de iarnă păpușeam tutunul în casă, în dormitor, unde era cald, surioara Nina, când avea doar câteva luni, era cât pe ce să moară...

De cum creșteam și noi, făcându-ne mai răsăriți, părinții ne puneau la lucru, acasă și la câmp, ocupându-ne cu munca agricolă, ori cu păscutul vacilor, a oilor sau a găștelor. Pe unde ne luau cu binișorul, pe unde mai cu zburlita, dar ne învățau a lucra. Și noi lucram, căci nu aveam încotro. Nu era deloc ușor să hrănești zilnic atâtea guri flămânde, nu era ușor deloc să îmbraci un cârd de copii, să-i încălți, să-i încălzești iarna, iar când creșteau mai mari, să-i petreci de acasă la învățătură, cu geanta plină cu de mâncare și ceva bani de buzunar. Numai ei, sărmanii părinți, știau cu cât greu adunau un ban, ca să mai astupe nevoile. Când vindeau vreun buhai sau vreo vițică, luau un ban grămadă, și atunci la cei mai mărișori ne cumpărau câte un costum nou. Și trebuia să-l păstrăm, căci adesea rămânea pentru cei mai mici, care veneau din urmă.

În vreme de iarnă, tata se mai ducea la tăiat pădure, de obicei în Pădurea Morarului, la moș Onofrei Spănu, o rudă din partea mamei. Iar mama rămânea cu noi acasă. Și ne lua cu binișorul, ne îndemna să fim cumiști și ascultători, ca să nu ne spună lui tata și el să ne mai „mângâie” cu cureaua. Mi-aduc aminte, că o dată am scos-o din sărite și ea, sărmana, a început a plânge. Și unde am prins atunci a boci împreună cu ea și noi cei vreo doi-trei neastâmpărați, de era mai mare jalea. Și după aceea multă vreme am fost cumiști și ascultători. Aproape în fiecare iarnă, mama punea natră și țesea. Și noi îi eram de ajutor. Ba ajutam la rășchiat firele de lână cu rășchitorul, ba depănam ghemuri, ba depănam lâna pe nuște țevi de stuf pentru suveică, și eram și noi în treburi. Uneori, când mama țesea păretare sau țoluri de așternut pe jos, pe podea, ne arăta cum, și mai țeseam și noi. Și mama se bucura când vedea că cineva dintre noi se deprinde să dea îndemânatic cu suveica printre ițe și să apese repede cu picioarele pe rând când pe un tâlpig de la stative, când pe celălalt. Mi-aduc aminte, că mama mă lăuda că torc bine. Și dacă mă lua cu binișorul, țineam furca în brâu mai multă vreme, uneori tor-

ceam aproape un caier întreg. Când mama termina de țesut, noi, cei mici, care iernile stăteam mai mult în casă, ne adunam lângă stative și așteptam curioși să dea uruiocul. Și ea, după ce tăia de lângă sul urzeala care nu se mai putea țese, o lega de câțiva fusci și ni-o dădea nouă. Și atunci, la îndemnul mamei, unul dintre noi încăleca pe vergile acelea și în fuga mare înconjura casa de vreo trei ori. Toată lumea ni se părea a noastră de bucurie, căci strânsul stativelor era un semn că vine primăvara și că mama începe a se pregăti de Paște. Căci în casa noastră Paștele și Crăciunul erau adevărate sărbători și nu cele pe care ni le impunea regimul comunist de ocupație.

O permanentă grijă a mamei a fost educația religioasă. Cu multă râvnă ne învăța ea „Tatăl nostru”, „Cuvine-se cu adevărat”, „Înger, îngerășul meu” și alte rugăciuni. Ne deprindea să ne rugăm lui Dumnezeu dimineața și seara, și atunci când ne așezam la masă, și după ce mâncam. Postul Crăciunului și Postul Paștelui (Postul cel Mare) le țineam cu strictețe sub supravegherea ei. Poate și de aceea așteptam sărbătorile cu nerăbdare, bucurându-ne mult de venirea lor. Când tata tăia porcul, noi începeam a simți iz de sărbătoare. După ce îl părlea cu paie și îl acoperea cu un țol vechi, ne lăsa să ne suim călare pe el. Uneori tata ne dădea câte o bucățică din coadă sau ureche pârilită, ca să nu vadă mama. Și noi eram în culmea fericirii. La urmă, după ce dregea porcul, ne dădea beșica, pe care cei mai mari o frecau bine în cenușă, apoi o umflau și ne jucam zile în șir cu ea, până o spârgeam. La masa de Crăciun mâncam pe saturate friptură cu mămăligă și brânză, cârnaț de casă, cighiri și alte bunătăți. Iar la Paște ne bucuram de carne de miel, de pască și de ouă roșii, pe care numaidecât le ciocneam. Înainte de Paște părinții ne înnoiau cu ceva: sandale sau pantofi, cămăși sau pantaloni, ba uneori chiar cu câte un costum nou. Și mama rămânea cu inima împăcată numai după ce ne vedea pe toți duși la Sfânta Biserică, unde ne spovedeam, ne împărtășeam, ne miruiam. Astfel ea ne pregătea să întâmpinăm sărbătorile de Crăciun și de Paște, cum apucase de la părinții săi, așa cum se cuvine unor creștini ortodocși.

Puțini oameni așa de credincioși și evlavioși ca mama mi-a fost dat să văd în viața mea. Ea nu-și poate închipui că ar putea trăi măcar o zi fără credință în Dumnezeu. Deseori ne mărturisește cu pilde concrete cum credința a ajutat-o să treacă prin greutățile vieții. Dar greutăți au fost multe și mau sunt și acum. Nu era ușor să-ți păstrezi credința în Dumnezeu și să rămâi un bun creștin sub regimul comunist de ocupație, regim ateist, dictator și criminal.

Când a murit tata (11 noiembrie 1981), Dumnezeu să-l odihnească în pace, în Grădina Raiului, împreună cu toți drepții, din cei opt copii doar patru erau căsătoriți: Mihai, Alexandru, Andrei și eu. Alți patru mai mici – Veronica, Gheorghe, Nina și Maria, încă nu erau puși la cale, cum zice mama. Și ea, mulți ani după aceea, a plâns și de jalea lui tata, că s-a dus cu un an înainte de a ajunge la pensie, dar și de grija pentru copiii rămași fără tată, fără sprijin și ajutor. Era, însă, cu nădejdea la Dumnezeu. Și iată, rând pe rând, s-au căsătorit toți, și-au găsit

un rost în viață și s-au împrăștiat prin lume. Așa că din opt copii mama s-a pomenit numai cu unul în sat – badea Mihai, care și-a făcut casa la vreun kilometru și jumătate depărtare de casa părintească. Așa că ani în șir a rămas, sărmana noastră mamă, mai mult singură în casa noastră părintească, doar cu Bunul Dumnezeu și cu dorul de copii.

În copilărie casa părintească semăna cu un stup de albine. Și răs, și plâns, și vorbă, și cântec răsunau în ea de dimineața devreme până seara târziu. Și era plină de voia cea bună, deși multe erau din cele ce nu ne ajungeau. Atunci mama și tata erau încă tineri și plini de puteri, frații mai mari aveau prieteni, care veneau des pe la noi, iar cei mai mici erau plini de copilărească energie și numai buni de șotii. Așa a fost casa noastră de cum m-am ridicat și eu mărișor și până am venit la oraș, la învățătură. Nici nu bănuiam pe atunci, că peste ani și ani, casa noastră va ajunge atât de însingurată și de tristă. Ani în șir a rămas numai mama cu ea. Amândouă împovărate de ani și de tristețe, pline de dor și așteptare.

Apoi, după o habă de vreme, mama a început a veni la oraș pe timpul iernii. A stat mai întâi mai multe ierni la Veronica, fiica mai mare, apoi s-a mutat la noi, la Durlăști. Și aici, la oraș mama își găsește de lucru; nu stă degeaba cât îi chicu. Ba împletește niște ciorapi de lână, ba face horboțică, ba coase ceva cu mâna sau la mașina de cusut, pe care o țin min-te de când eram mic, ba gătește mâncare, ba mai face curat prin casă și vremea trece. Când era mai în putere, pe timp de vară, de cum se desprimăvăra, se ducea la Batâr, unde îi plăcea să lucreze în grădină, să aibă grijă de casă și de gospodărie, simțindu-se în largul ei. De vreo câțiva ani nu se mai duce nici vara la Batâr. La cei peste 86 de ani avem grijă de ea să fie lângă noi.

Cu nora Tatiana s-a împăcat bine. Amândouă au fost hărăzite de Dumnezeu cu darul de a cânta, având mare dragoste pentru cântecul popular. Tatiana a cules de la ea peste 50 de piese folclorice, în deosebi colinde și cântece populare, dintre care 32 sunt incluse în culegerea de folclor „Ilenița Româncuța” din repertoriul ansamblului folcloric „Țărăncuța” din orașul Durlăști, Editura „Cu drag”, Chișinău, 2009, 288 p.

Pe lângă faptul că este informatorul nr. 1 al ansamblului folcloric „Țărăncuța” din orașul Durlăști, mama a participat cu noi la multe spectacole în calitate de interpretă, iar uneori ca solistă. A fost alături de noi la spectacole prezentate la Filarmonica de Stat, la Hramul Durlăștiului, la imprimări la radio, în filmul televizat realizat de regizoarea Nina Bolboceanu la TVM-1 în anul 2001. De două ori a fost cu noi la Festivalul „Datini și obiceiuri de iarnă” de la Iași. Când Tatiana o prezenta, spunând că îi este soacră și că

se împacă foarte bine, multă lume se minuna și se bucura. Ultima dată a participat cu noi la concertul festiv de la Casa Armatei Naționale din 23 mai 2010, cu ocazia împlinirii a 20 de ani de activitate a ansamblului folcloric „Țărăncuța” din Durlăști.

Vara trecută a fost una tragică pentru familia noastră. Pe ne-prins de veste Tatiana a plecat în lumea celor drepte, Dumnezeu s-o odihnească în pace, împreună cu toți dreptii în Grădina Raiului. Moartea ei, la 16 august 2012, ne-a zguduit cumplit. Durerea pierderii ei este atât de mare, încât îmi vine greu s-o redau în cuvinte. Printre acei, care de jumătate de an plâng după plecarea ei, este și mama. Se căinează și acum, sărmana, de ce n-a luat-o Dumnezeu pe dânsa, care merge pe 87 de ani, dar a luat-o pe Tatiana, care era încă tânără și frumoasă. În situația aceasta de grea cumpănă pentru mine, mama, cu sufletul ei mare și curat, cu bogata ei credință în Dumnezeu, îmi este ca un înger păzitor. Când durerea și suferin-

ța m-au prins în mrețele lor de tocmai mă sugrumă, când vla-ga vieții mele a început a seca, iar zilele îmi sunt ca și nopțile – negre și fără de soare, când su-fletul mi-i rănit de durere, trist și amărât, când nici somnul nu mă mai prinde, nu știu ce ar fi cu mine fără credință în Dum-nezeu și fără susținerea apropi-aților. Și mama este alături de mine mereu, căci stă cu mine la Durlăști. Și dimineața, și seara, împreună cu ea ne rugăm Lui Dumnezeu pentru iertarea pă-catelor celor adormiți și pentru

pace în sufletele noastre răvășite de durere. În rugăciunile ei mama îi pomenește pe toți cei apropiați. Și pe cei adormiți – bune și stră-bune, precum și pe cei vii: pe cei opt copii, pe cei 18 nepoți, pe cei 11 strănepoți și încă mulți alți apropiați. Și eu cred că Dumnezeu îi aude rugăciunea...

În aceste lungi luni de grea încercare am simțit încă o dată puterea credinței și a rugăciunii. Și-i mulțumesc Lui Dumnezeu, că în clipele de durere și suferință am mare noroc de îngerul meu păzitor – MAMA.

Iartă-mă, mamă

Buna mea mamă,
Scumpă și dragă,
Glas ce mă cheamă,
Dor ce mă leagă.

Scris ți-i pe față
Rodul iubirii,
Darul de viață,
Rostul jertfirii.

Nu-i mângâiere
Pentru-a ta jale,

Câtă durere
Ai strâns în cale,

Câtă tristețe
Îți intră-n casă
La bătrânețe
Când stai la masă...

Dor ce mă leagă,
Glas ce mă cheamă,
Scumpă și dragă,
Iartă-mă, mamă.

16 februarie 2013

Hangul de la Coteala

Țineam cu tot dinadinsul să desfășurăm a III-a ediție reluată a Festivalului raional de dans popular „Hangul de la Coteala”, în perioada când se va da în exploatare Căminul de Cultură din s. Coteala, raionul Briceni, după o reconstrucție capitală ce a avut loc grație suportului financiar al Fondului de Investiții din Moldova, Consiliului raional Briceni și contribuția locuitorilor satului. Până-n prezent s-au înfăptuit lucrări în sumă de 2 milioane de lei. Edificiul a fost reparat totalmente. Dar cum e deprins moldoveanul vrednic, nu se taie panglica până nu este totul gata. Credeam, că festivalul îl vom face în altă localitate. Însă, spre mirarea noastră, dl Alexandru Cebotari, primar de Coteala, a insistat ca această sărbătoare a dansului popular să aibă loc anume acolo, de unde i se trag rădăcinile acestui irepetabil dans – „Hangul din Coteala”, care este una din cărțile de vizită a zonei de Nord a Republicii Moldova. În pofida tuturor greutăților dl primar a găsit și resurse financiare pentru a sponsoriza participanții, care de data aceasta s-au prezentat neobișnuit de frumos și cu simțul responsabilității. Organizatorii – Serviciul raional Cultură, primăria Coteala sub egida Consiliului raional Briceni, au găsit de cuviință, ca toate formațiile de dans să fie apreciate la justa valoare cu titlul de laureați.

Acea zi dintre ultimele zile, care simboliza trecerea anului 2012 în istorie s-a dovedit a fi destul de frumoasă, care și-a adus pe deplin aportul ca participanții să demonstreze cu multă demnitate măiestria dansului popular moldovenesc, astfel promovând valorile neamului, portul, datinile, tradițiile și obiceiurile strămoșești.

„De la mic și până la mare, Vă povestim la Sărbătoare” – au răsunat cuvintele prezentatorului și Festivalul a început cu tradiționalul „Hangul din Coteala”, dansat de data aceasta de trei generații de coteleni.

Sincer vorbind, am privit acest dans de zeci de ori și totuși, de fiecare dată,

mă minunez de felul lui de a fi. În sat îl dansează toți. E o privesc deosebită, o feerie, o frumusețe. Arta dansului e redată în toată plinătatea, liber, emoțional, sincer dacă vrei. Băieții, tinerii, bărbații, care îl interpretează sunt mândri, viguroși, deosebiți, cu un simț al răspunderii și datoriei. Priveam la fețele radiinde și pline de satisfacție ale localnicilor și-i invidiam cu bunățate pentru faptul că au cu ce se mândri, că nu au pierdut rădăcinile care are cine le continua viața. Atunci mi-am dat seama și de insistența primarului, de a face festivalul anume aici, de unde a luat naștere acest tandru hang al neamului, al bărbaților satului Coteala, sat cu tradiții, cu oameni gospodari, cu simțul frumosului altoit în inimă.

Căminul de Cultură – nou-nouț, curat, cu miros de vopsea, care mâine-poimâine va putea găzdui repetițiile colectivelor artistice, ce activează aici – formația de dans popular, taraful, orchestra de muzică populară, formația folclorică, ansamblul de muzică ușoară, a întâmpinat oaspeții și participanții cu ușile deschise. Doamnele Lidia Pascari, director, Margareta Pascari, conducător artistic, Aurel Grușevschi, conducător al formației de dans, erau emoționați, dar bucuși și primitivi. Doar o instituție de cultură într-o localitate rurală renovată din temelie, care corespunde tuturor cerințelor actuale e o raritate astăzi. Trebuie de menționat, că raionului Briceni i-a mers în această privință. Căminul de Cultură Coteala e al cincilea obiect de menire culturală, care este reparat prin intermediul FISM-ului. **Festivalul propriu-zis, care urmărește scopul, ca prin dansul popular a altoi dragostea de neam și țară, de tradiții și datini, de rădăcinile strămoșilor și-a atins scopul.** Formațiile de dans „Hangul din Coteala” – coregraf Aurel Grușevschi, „Mărunțica”, com. Larga – Aurica Butelschi, „Țărăncuța”, s. Drepcăuți – Margareta Ungureanu, „Capriciu” – Tatiana Pavlovski, „Vdohnovenie” – Ala Simaniuc, „Miorița”. - Svetlana Mânzatu – Briceni,

MARIA SCOARȚĂ,
Serviciul Cultură
al Consiliului raional Briceni

„Struguraș”, Tabani – Valeriu Sătari, „Mugurel”, Trebisăuți – Angela Buțco, „Moștenitorii”, Caracusenii Vechi – Lucia Dănilescu, au prezentat variate și irepetabile „Hora”, Sârba”, „Polca”, „Hangul”, „Ciuleandra”, „Brâul”, „Coasa”, „Paraschița”, „Suita de dansuri populare moldovenești” și multe altele. Desigur, din cauza crizei resurselor financiare, nu toate colectivele de dans din localitățile raionului, au avut posibilitatea să se deplaseze la Festival.

Într-un cuvânt, sărbătoarea a reușit. Acest fapt l-am citit pe fețele radiinde ale participanților, l-am înțeles din aplauzele furtunoase ale spectatorilor, l-am aflat din partea specialiștilor și oaspeților prezenți.

Au luat cuvântul și au spus cuvinte izvorâte din suflet în adresa artiștilor domnii Aliona Babiuc și Valeriu Bobuțac, vicepreședinți ai raionului Briceni, Ilie Zagoriciuc, șef Serviciu Cultură al Consiliului raional, Alexandru Cebotari, primar de Coteala ș.a. Și iarăși am fost plăcut surprinsă de sinceritatea dlui primar. Dumnezeu a mulțumit consătenilor pentru contribuția adusă la repararea Căminului de Cultură, dar s-a referit și la bogăția spirituală.

Să ne păstrăm tradițiile și datinile strămoșești, e o datorie a noastră, a celor, care suntem în drept să o facem în numele generațiilor viitoare. Am trăit emoții deosebite astăzi. Arta coregrafică nu are hotare, așa cum este nețărmurită o țară, un popor... — Avea să menționeze acest om, care își trage rădăcina din satul cu oameni gospodari, care a dat republicii o mulțime de personalități în diferite domenii, dar când este vorba de o petrecere pe cîste, neapărat se vor strânge toți, ca să danseze vestitul și irepetabilul „Hang din Coteala”.

Festivalul „La Steaua Eminescu, cu dor de Vieru...”

Mihai Eminescu și Grigore Vieru constituie o combinație de excepție a conștiinței naționale, ambii sunt sufletul poporului. Poeziile lor au devenit capodopere ce vor continua să emoționeze cu înălțătoarele idei și sentimente exprimate prin mesajul de adâncă umanitate, prin sublima și inegalabila ei frumusețe artistică și nu vor fi afectate de trecerea timpului. Acești doi mari poeți ne veghează de sus, ne luminează calea prin creația lor pentru că poezia Dumnealor ne îndulcește viața, ne face să ne numim Neam.

Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu” din Bălți a inaugurat în anul 2012 Festivalul „La Steaua Eminescu, cu dor de Vieru...”. Acest festival are menirea de a face cunoscută viața și opera acestor mari poeți ai tuturor timpurilor, căci doar citindu-le și recitându-le versurile, noi le păstrăm în veșnicie memoria. În anul acesta a luat start ediția a doua a festivalului. *În perioada ianuarie – februarie se desfășoară un șir de acțiuni culturale consacrate celor doi aștri ai literaturii universale – Mihai Eminescu și Grigore Vieru: concursul de eseuri și poezii „Nemuritori și vii întotdeauna”, care va finaliza cu topul celor mai reușite eseuri și poezii scrise de copii.* La 16 ianuarie în Sala de Lectură a Serviciului Relații cu Publicul a avut loc un **Caleidoscop literar-muzical „De-or trece anii cum trecură / Ea tot mai mult îmi va plăcea”**. În cadrul acestei activități a fost cântată și recitată poezia de dragoste a lui Eminescu, au fost descoperite sursele tainice din care au izvorât poeziile Domniei Sale.

Filiala de Carte Românească împreună cu elevii de la Liceul Teoretic „L. Blaga” în frunte cu profesoara I. Cibotari și studentele de la Colegiul „Ion Creangă”, profilul „Arte”, ansamblul vocal „Busuioc Moldovenesc” (conducător artistic Lilia Grădinaru, acompaniați de Eugen Slivca) au prezentat compoziția literar-muzicală *Ca un vis, ca un dor / Ați venit, ați plecat / Într-un veșnic izvor / Pe tărîm depărtat... Timp de o oră au fost recitate poezii și interpretate cântece pe versurile marilor scriitori: „Criticii mei”, „Pentru ea”, „Poe-*

tul”, „Patria”, „O, rămii”, „Serenadă”, „Reaprinde-ți candela”, „Eminescu”, „De ce nu-mi vii”, etc.

La începutul lunii februarie în filiala nr. 3 a bibliotecii, bibliotecara Tatiana Romaniuc împreună cu clasele a 4-a „A” și a 4-a „B” de la Liceul Teoretic „Al. Ioan Cuza”, profesoarele Domnica Cojocar și Victoria Leiba, conducătorul muzical Igor Boico, au organizat serata literară **„O oră cu gândul la ei”**. Au fost recitate versurile **Celor doi**, copiii au cântat, au dansat, au pregătit un spectacol de zile mari consacrat poezilor. A fost o serată specială: împreună cu cititorii ne-am amintit de viața și creația lui Mihai Eminescu și Grigore Vieru.

La filiala pentru copii „Ion Creangă” bibliotecara Raisa Josan împreună cu elevii clasei a 4-a „D” de la Liceul „Mihai Eminescu”, elevii claselor a XII-a și a IX-a de la Liceul „Lucian Blaga”, elevii de la L. T. „V. Alecsandri” și „V. Maiakovski” împreună cu Daniela Hirbu, conducătorul ansamblului vocal de la Casa de Creație, studentele Colegiului Pedagogic „Ion Creangă”, conducător muzical Melnic Aliona, au fost actorii compoziției literar-muzicale „Lumina Poeziei Majore”. Elevii de la L. T. „L. Blaga” au prezentat un mic spectacol – fragment din opera eminesciană „Luceafărul”. Micii cititori au sorbit cu nesaț din poezia și cântecul lui Eminescu și Vieru.

În această perioadă în toate filialele BMB „E. Coșeriu” au fost expuse pentru cititori numeroase expoziții de carte, reviste, toate având scopul de a informa vizitatorii cu operele contemporanilor, care au valorificat temele și motivele celor doi poeți.

Festivalul „La Steaua Eminescu, cu dor de Vieru...” nu este doar un eveniment important al Bibliotecii Municipale „E. Coșeriu” din municipiul Bălți, el se transformă într-o frumoasă tradiție la care se adună intelectualii, unde se promovează cultura și învățăm să ne cinstim somnitățile literare ale literaturii naționale.

TATIANA JIDOVANU,
director-adjunct, BMB „E. Coșeriu”

„...Arta colorează viața”

Interviu cu artistul plastic Elena Nicolaescu

MARIANA COCIERU
Institutul de Filologie al AȘM

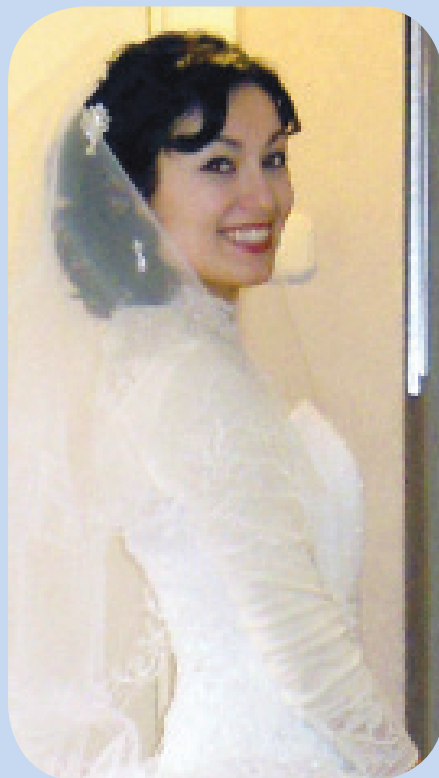
Tânăra și talentata pictoriță Elena Nicolaescu se naște în orașul Strășeni în anul 1986, la 4 septembrie, în familia lui Gheorghe Nicolaescu și a Nataliei Cravenco. Descendentă dintr-un mediu de intelectuali, tata – muzicolog și mama - medic, Elena reușește să cumuleze mai multe tendințe de ale părinților de a se regăsi în arte. Între anii 1996–1999 își face studiile la Liceul teoretic „Ion Vătamanu” din or. Strășeni. Concomitent experimentează plăcut și interesant, încercând să guste câte puțin din domeniul muzicii, al dansului și al artei plastice. E o perioadă de oscilație continuă: încotro s-o apuce, ce să abordeze în profunzime și ce să-i rămână ca pasiune? De aici și până în 2005 se află printre rândurile învățăceilor Liceului de Arte Plastice „Igor Vieru” din orașul Chișinău. Licența o va obține ulterior după urmarea studiilor la Facultatea de Arte Plastice, catedra Grafică a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice între anii 2005-2009. În prezent e masterandă la aceeași instituție. A participat la diverse concursuri și expoziții de pictură naționale și internaționale, înscriind în palmaresul reușitelor sale numeroase aprecieri și nominalizări deosebite (*Diplomă de Excelență acordată de Uniunea Artiștilor Plastici în cadrul Expozitiei-concurs „Noi tineretul creator”, 2012; Diplomă de Excelență acordată de UAP la Bienala Internațională de gravuri „IOSIF ISER” Ploiești, România, 2009, 2011; Premiu pentru tineret la Expozitia-concurs „Autumnala 2011” și multe altele*). Cele mai reprezentative nominalizări pentru tânăra pictoriță par a fi totuși cele din afara Republicii Moldova, deoarece acestea reprezintă adevărate punți de salt într-o carieră de artist plastic.

M.C. Dragă Elena, de ce ai ales totuși pictura ca mijloc de exprimare?

E.N. Descoperirea domeniului artistic și anume cel al picturii, pentru mine a

început din anii liceali. Simțind necesitatea diversității și lărgirii spectrului de cunoștințe, am continuat studiile în domeniul graficii la AMTAP din or. Chișinău.

M.C. După atâtea experiențe de a participa la expoziții și concursuri internaționale, care sunt direcțiile, tendințele actuale în pictura românească, dar și în cea mondială și care e viziunea ta vizavi de acest subiect?

Elena Nicolaescu

E.N. La moment, parțial, arta plastică suferă o stagnare artistică. În mod paradoxal, cel puțin sub anumite aspecte, se abrogă ideea frumosului și adecvatului, fiind motivată cu noua percepere a viziunii artistice.

M.C. De ce ai ales anume grafica, deși panteonul lucrărilor tale mărturiște o abordare mult mai diversă din punct de vedere tehnic?

E.N. Explorarea domeniului artistic prin diverse tehnici și simbioza acestora, m-a determinat să staționez anume aici, în Grafică, ca

prin cercetări și descoperiri să aduc ceva nou.

M.C. Simți că aparții unui anumit curent în pictură? Ce stil consideri ca ți se potrivește cel mai mult?

E.N. Nu aș putea să-mi dau apartenență unui anumit stil, deși lucrările mele poartă un caracter expresionist și conceptual.

M.C. Crezi că opera unui artist ar trebui să reflecte neapărat realitățile existenței sale, adică să fie ancorat în perioada pe care o reprezintă?

E.N. Consider că este singura cale corectă, care reprezintă sensul artistului în societate.

M.C. Cine sau ce te inspiră să creiezi?

E.N. Izvorul inspirației este spiritualitatea umană.

M.C. Am observat că folosești diverse tehnici noi, deosebite. Mai experimentezi sau deja ți-ai stabilit preferințele?

E.N. Cu cât mai mare este puterea mea, cu atât mai multă forță depun pentru ea.

M.C. Care sunt planurile Elenei Nicolaescu de viitor?

E.N. În primul rând îmi doresc o poziție mai stabilă în plan profesional și cel social. În prezent fac studii la Masterat la AMTAP, și am intenții să continui cu Doctoratul. În timpul apropiat îmi planific expoziții personale și sper să ating sufletele admiratorilor în urma evenimentelor date.

M.C. De curând ai pășit pe un nou drum, cel al căsniciei. Ținem să te felicităm încă o dată și să-ți dorim descoperirea celei mai mari fericiri pe care o poate avea doar un suflet însetat de pereche. În plan profesional – cât mai multe realizări, experimentări, aprecieri și nominalizări remarcante.

E.N. Vă mulțumesc din suflet. Iar tuturor admiratorilor și consumatorilor de artă le doresc cât mai multă hrană spirituală, pace și lumină în suflet. Sper să ne întâlnim cât mai des în cadrul evenimentelor artistice.

„Căsuță în Butuceni“ 2009, tuș/peniță, 209/420 mm

„Dahs, în apă“ 2010, tehnică mixtă/hârtie, 500/500 mm

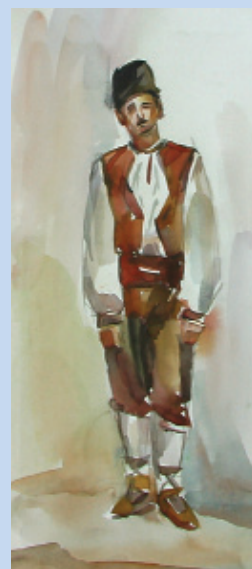
„Biserica“ 2008, tuș/peniță, 420/297 mm

„Dîmînea“ 2006, acuarelă/hârtie, 400/250 mm

„Motiv/compoziție“ 2008, tehnică mixtă/hârtie, 350/500 mm

„Țăran“ 2008, acuarelă/hârtie, 300/200 mm

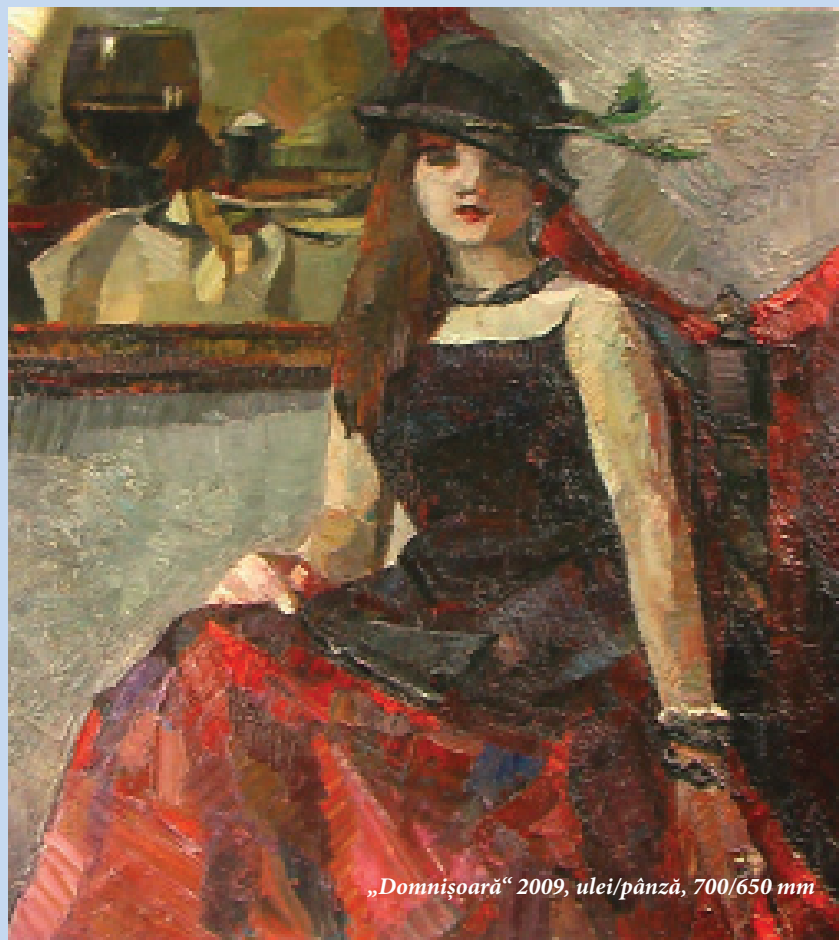
„Grație“ 2008, mezzotinta, 210/150 mm

„Țărăncă“ 2009, acuarelă/hârtie, 300/200 mm

„Ei“ 2010, Xilogravură, 220/170 mm

„Domnișoară“ 2009, ulei/pânză, 700/650 mm

„Butuceni“ 2008, ulei/pânză, 300/400 mm

„Metamorfoză“ 2009, acușforțe, 260/190 mm

„Spațiul lăuntric“ 2011, linoravură/hârtie, 300/400 mm

VICTOR CIRIMPEI

Pe traseul Iulian Filip 65

Omul de cultură spirituală românească Iulian Filip în operele sale manifestă judicioasă luare-aminte asupra creativității populare, mai cu seamă asupra celei privitoare la *arta vederii altuia*, a *jocului de-a altcineva*; în mare măsură el, ca scriitor, plastician și cercetător științific (doctor în filologie, la folcloristică), fiind autor de studii, recenzii, lucrări de publicistică; semnat de volume cu versuri-poeme și poeme scurte (inclusiv haykuri, dar și poeme de un... rînd-vers), piese de teatru, proze mici și proză-roman, viziuni de artă plastică (desen, grafică, pictură, sculptură) – în toate dovedindu-se atent observator al faptului rar și original, ne-or-di-nar, singular și neobișnuit; altfel zis, al actului unic, deoarece de neuitat i-i postulatul popular *ca toată lumea poate fi oricine*, iar cuvîntul, ce urmează a contribui la elaborarea creației ca de meșter mereu neîmpăcat cu ce i-a reușit (o carte de poezie din 1974 – vreo 40 de ani trecuți – și-a intitulat-o „Neîmpăcatul meșter”); se cuvine ales (cuvîntul) cu extraordinară grijă, încît – se destăinuie Domnia Sa în *scurtuța* stihuire de „Pauză lungă” – *îi e teamă de cuvinte / ca de ceva fragil / ori nespun de fierbinte*; neordinar-șocante fiind chiar și titlurile unor opere ca: „Moara cu plăcinte” (adică una care, măcinînd grîu, scoate pe ulucul de la pietrele morii nu făină ci plăcinte); sau: „Mamutul din frigider”, „Au vrut melcii să se bată”, „Mortul cu un ochi deschis”, „Cînd pe morți îi strîng pantofi...” etc.

În tot ce crează, comunicînd verbal și pictural, Iulian Filip însuflă dragoste, căldură, ocrotire și bunăvoință față de om, de casa și copiii acestuia.

Versul folcloric *Sărmană inima mea* e contrapunctul poemului deloc folcloric, unul modern, „De ce mă doare inima?”.

Cu început narativ popular: *Creștea o floare pe un cîmp frumos* este poemul cinstirii gingășiei, a candorii și frumuseții florii, asemănătoare unei dragi nefericite copile („Să ocrotim petala din album!”).

Apropo, în albumele *scrise* ale tineretului de la țară aflăm versul popular: „Într-un coș cu viorele / cîntă... două păsărele” – un tabloușu cu nouă păsărele... (multe lucrări filipene, și în vers, și ca desen, au mărimea unor mici bijuterii; de aceea am zis „un tabloușu”); unul cu nouă păsărele, acestea ajunse în cerul verziu de înalt căpucene roșioare în penet albiu, compătîmind și deplîngînd oamenii, parcă zicîndu-le: „Of, sărmana omenică!... / Ea nu poate fă nimică, / nici cît face-o turturică, / neavînd aripi ca noi” („Păsări privind-ne din cer”).

De sorginte folclorică sînt și poeziile numite „ecuații elementare” de „verb esențial”: *Dai / ce ai / și ai / ce dai* – una,

alta: *Ți se dă / cît poți lua, / cît poți duce / altora* și a treia: *Ai / ce dai; dai / – ai*; aceste „ecuații” fiind prezente și în desenele autorului „algebrist” (școala superioară o începuse cu studii de matematică).

Cititorul-privitor află opere iulianfilipene care expun în aceeași lucrare pictură și poezie („Un an cu trădările toate – 2005”, „Clepsidra măsoară nisipul pustiei” ș. a.). „Cuvintele și liniile lui Iulian Filip (observă Vasile Romanciuc) nu pot fi despărțite, ele vin din același suflet și trec prin același condei [...]”.

Ca pictor Iulian Filip nu admite genul de natură moartă – obiectele statice (case, plante, flori) sînt vii, cu suflet, cu sentimente; sînt vietăți povestitoare. În imaginea „Casa chefliului” – nici urmă de om *chefliu*, dar căsuța însăși e asemenea omului cu chef, cu acoperișul-căciulă nișel pe-o parte, ca pe-o ureche. În altă pictură – „Casa aproape uitată”, aceasta, încet-vizibil, suspină de mare înstrăinare.

Cinci „Lalele-luminărele” ca de pădure, trainic ancorate în sol, apar în pictură forțate să meargă undeva spre dreapta (ale lui Nichita Stănescu, desenate, cinci plătute, pare-se de baltă, energic desprinse din sol, aleargă undeva spre stînga).

Scriitorul, dr. Iulian Filip, Claudia Șatravca (Târgu-Mureș), academ. Mihai Cimpoi și poetul Ianoș Țurcanu

Nespus de scumpă oricui căsuța-cuibușor, în pictura „Ocro-tește-te, omule!” apare protejată cu ambele palme ale mîinii omului, unul cu puternice rădăcini; pe un fundal de culoarea focului întrezărindu-se, negre, două turnuri gemene, batimente zgîrie-nori, ca cele din Statele Unite ale Americi (înaintea distrugerii lor de forțe criminale). Ocrotiți-vă, deci, oameni ai planetei!

Un desen filozofic-popular: lîngă o cruce de mormînt crește un pom, completînd cu viață pămîntească singurătatea celui îngropat, poate că demult uitat în lumea vie, mort a cărui vîrstă se adaugă, an cu an, sub ochii rădăcinilor scumpului frate-copac.

Ca semnatar al poemelor de numai un rînd-vers (dar cu titlu!), îi reproducem trei mostre: 1) *Frontieră între somn și poezie* // Cu dulceața somnului ne testează viața și moartea; 2) *Jumătate de drum* // Deopotrivă cimitirul și maternitatea se vîd; 3) *Subtilă inutilitate postmodernă* // Păienjenii fin, alambicat... deșteaptă mături. (Iulian Filip, neordinar, însă nu haotic și incult-prost-modernist, ci urmînd o logică a frescului și frumosului.)

Pătrunzător examinat și multilateral descris de „cei de-acasă”, de Mihai Cimpoi, Nicolae Dabija, Ion Ciocanu etc., fenomenul complex neordinar Iulian Filip apare în bună lumină și dincolo de casa pruto-nistreană –

ungurul Bella Pomogatz, cu prilejul editării în maghiară a volumului „Mamutul din frigider” („Mamut a hűtöszekrényben”, 1997), informa publicul că „Iulian Filip [...] are un simț foarte bun al umorului și un simț deosebit pentru grotesc [– vestigii ale gîndirii românești din secolul XX ...]. Iulian Filip [...] ne oferă un spectacol al istoriei contemporane din Centrul Europei”;

grație lui Victor Adam lumea județului Prahova și de mai departe urma să afle (din prefețele volumelor „Cules-Ales” și

„Elegia dramatică a golului”, Ploiești, 2004 și 2007) că Iulian Filip este un „spirit sensibil, atent la tot ce se întîmplă în jurul său”, un „cultivat și modern poet basarabean”;

un prestigios dicționar al „etnologilor români” de Iordan Datcu (București, 2006) informează, că, pe lîngă meritul de autor al multor volume de versuri, Iulian Filip „manifestă un interes deosebit pentru teatrul popular”.

Neordinar, glumeț-șarjat, își desenează Iulian Filip autoportretul – cu vigilenții ochi de pește (el, cel *dornic de-priceput* la pescuit) și cu fața, zugrăvită ca pe un perete, cu păsări exotice.

Total neordinar, istoric-folcloric-mitologic, își prezintă Iulian Filip, „ca neoamenii”, autograful numelui – cu picioare de aborigen voinic proto-geto-dac, sîni ca de Ileană-Cosînzeană și cap de pasăre măiastră ondulîndu-și glasul în preasus de ceruri (astfel semnează cărțile dăruite, prezența în biblioteci, la diverse întruniri, aidoma iscălește cică și la ridicarea lunară a pensiei).

Multe dintre creațiile valorosului autor „anormal” (citiți: neordinar) sînt cunoscute și în rostirea altor limbi – afară de menționata maghiară, există versiuni filipene în franceză, engleză, italiană, spaniolă, bulgară, sîrbă, rusă, ucraineană, lituaniană, georgiană, turkmenă, kirghiză, niponă. El însuși a tradus, pe alții, din rusă și italiană. Nu ne îndoim, această listă cu *la-au tradus* – *a tradus* va continua.

Și acum – atenție! Dacă moș Costache Filíp, străbunelul *ne-împăcatului meșter*, ajunsese la 103 ani de viațuire, iar al nostru Filip are de abia 65 – de ce nu i-am ura din toată inima continuarea traseului cu încă cel puțin 38 de ani, pentru ca, rotund-sănătos, vîrtos și prolific înzestrat cu talent ca acum, să ajungă (poate și să întrecă, permitem) etatea străbunelului?

Viața unui compozitor, pare atât de asemănătoare cu a multora, încât descoperindu-i marea deosebire rămâi uimit.

Admir cântecele de mare valoare ale compozitorului, care au devenit parte componentă a vieții noastre spirituale.

Tatiana Draghici

Constantin Rusnac a fost menit să ajungă un mare compozitor. Dar nu în țara lui Beethoven și nici în țara lui Mozart, n-a venit pe lume dintr-un neam mare, bogat. Vine dintr-o familie de oameni simpli, de pe dulcele plai al Bricenilor cu sunete și armonii, culese de prin acele locuri...

La 6 februarie Constantin Rusnac a atins vârsta de 65 ani. Cu această ocazie am hotărât să-i facem un cadou Marelui Promotor al melosului popular – o serată de muzică.

În acea zi am simțit „mirosul” cântecului popular prin firele de busuioc, ulcioarele din lut, fețe de masă croșetate,

Promotor al melosului popular

prosoapele și covorul moldovenesc, atâr-nate pe pereții sălii de concerte. Admiratorii de frumos au făcut cunoștință cu creația sânguinciosului folclorist, domeniul în care s-a manifestat, activitatea lui în diferite funcții.

Publicul a audiat cu deosebit interes, prima sa lucrare originală, - „Sârba din Trebisăuți”, care până în prezent este inclusă în repertoriul orchestrelor de muzică populară din Republica Moldova. Toți au fost entuziasmați, audiind piesa „Sărbătoreasca”.

Genul de muzică, ce a ajuns la sufletul ascultătorului, a fost genul liric – romanța „Tu floare mixandă”.

Un mare succes a avut ansamblul „Allegretto” cu cântecul „Dragă-mi este țara mea” pe versurile lui Gr. Vieru, maestru de concert Svetlana Parfionov.

Cele mai elegante și lejere au fost miniaturile interpretate de ansamblul ce-

lor mici – „Mugureii”. Ei au cucerit publicul cu piesele „Cântă țapul la țambal” și „Cum se spală ariciorii” - maestru de concert dna S. Parfionov. Cu vocea puternică și răsunătoare a evoluat profesoara Mariana Edu – Popescu, care a interpretat cântecul „Copiii Planetei Pământ”, acompaniată de Tatiana Peciac. Foarte mult a fost aplaudat duetul Laura Garaz și Andreea Goroh care au interpretat cântecul „Pomul”, maestru de concert Tatiana Peceac.

La finele seratei toți copiii s-au prins într-o Horă, pe muzica scrisă de autor.

Constantin Rusnac a scris „Graiul muzicii populare”. Piesele lui vor rămâne mereu în sufletele noastre.

Dorim compozitorului „LA MULȚI ANI” și toți Împliniți!

TATIANA DRAGHICI,
profesoară la Școala de Arte Ocnița

Cântă mierla a iubire...

Interpreta **Rodica Buhnă** vine dintr-o zonă a Moldovei cu totul specială. Specială, zic, grație frumuseții tradițiilor și obiceiurilor populare prezente și astăzi în această regiune, dar și a interesului crescut al populației față de rădăcini, izvoare, matrice spirituală. Ca un adevărat protector al patrimoniului cultural imaterial, tânăra interpretă reușește să înveșnicească în palmaresul reportorial piese de o adevărată finețe și valoare spirituală. Așa se întâmplă că, mulțumită unor împrejurări propice și a unui mediu bogat în valori cu adevărat sufletești, se naște și evoluează un talent. Vine dintr-o familie unde cântecul a fost mereu pus în capul mesei. Bunicii interpretei de la Iargara, Leova – Irina și Dumitru Roibu erau promotori fideli ai acestei specii folclorice. Datorită lor gemenele Rodica și Viorica au îndrăgit ceea ce este mai de preț pentru un popor – SPIRITUALITATEA. Părinții au fost cei care i-au dăruit cântecului un statut aparte, valorificându-l în familie, au susținut întotdeauna pasiunea, chiar predilecția interpretei față de frumos. Dumnezeu a înzestrat-o cu o voce de invidiat, fină ca un sunet de clopoțel, dulce ca un murmur de izvor, melodioasă ca un tril de mierliță... Dar nu numai atât, Preasfântul a fost nespus de generos încât i-a dăruit și capacități intelectuale deosebite, un chip luminos, o timiditate și o blândețe pe care le poate avea doar un om care pledează pentru frumos și cunoaște cu adevărat cum să-l împartă celor dragi.

Din discuțiile purtate cu interpreta te impresionează cunoștințele profunde pe care le posedă vis-a-vis de cântecul folcloric. Nu e o simplă promotoare de folclor, ci mai degrabă un cercetător al fenomenului respectiv. Studiază, analizează, se documentează permanent, ca într-un final produsul propus publicului larg să fie unul autentic, descoperit în **lada de zestre a poporului nostru și capabil să răscolească sufletul și inima ascultătorilor**. E o calitate mai rar întâlnită la interpreții de astăzi, care apar pe scena mare ghidați de valoarea materialului. Cu riscul de a nu avea un produs comercial, interpreta rămâne la ideea de a valorifica gustul estetic, tradiția frumoasă de a contempla muzică de calitate la publicul ascultător. Or azi, producțiile care promovează indecența, viciul sunt puse în prim plan. Unindu-ne forțele, argumentându-le cu valori spirituale ale poporului nostru, vom reuși să înăbușim incultura. Printre luptătorii pentru identitatea noastră națională o găsim și pe protagonista Rodica Buhnă. Folcloristul Andrei Tamazlăcaru descoperea „*un exemplu ideal când o tânără interpretă este capabilă să preia și să continue în timp și spațiu această cultura etnică... Să influențeze pozitiv asupra evoluției fenomenului folcloric actual... Să poarte pe buzele ei... în inimă și suflet vechea și, în același timp, proaspăta noastră cultură strămoșească*”.

Rodica Buhnă

„Muzica populară este viața mea de zi cu zi, în care există bucurii, necazuri. Muzica reprezintă tradițiile, legăturile și istoricește viața neamului nostru. Prin muzică încerc să transmit mult suflet, dor de patrie, tradiții și obiceiuri populare păstrate din vechi strămoși”.

Rodica Buhnă

Viața cotidiană o surprinde pe tânăra interpretă în toate splendorile, dar și necazurile ei. Exigența pe care o are față de propria și personalitate, își face loc și în relațiile familiale. Recunoștința celor dragi vine în egală măsură și datorită acestei calități de lider pe care o posedă și o mănuieste cu înțelepciune.

Aceste zile ale lui Mărțișor vor înscrie o nouă verigă în lanțul realizărilor ulterioare ale interpretei de folclor Rodica Buhnă. Ne dorim din suflet ca succesele Domniei sale să nu se oprească aici, ci să ne încânte în continuare cu producții valoroase din tezaurul folcloric românesc, iar identitatea-i să rămână respirația vie a matricei neamului nostru, o ramură verde în spiritualitatea populară.

La mulți ani, dragă Rodica!

MARIANA COCIERU
Institutul de Filologie al AȘM

Florile omagiului

Pentru noi, cei de la Sauca, clinchetul de clopoței, glasul vesel al copiilor și mirosul dulce de copturi, în fiecare an, ne amintesc că, în acest anotimp plin de albeață și strălucire au venit pe lume două personalități de înaltă importanță națională. Aceștia sunt poetul **Petru Zadnipru - om cu o inimă mare și dragoste de baștină** și **Teodor Negară - cântăreț de muzică populară, care a doinit în cântecele sale dorul și omenia**.

Astfel, luni, 14 ianuarie a fost cinstită memoria îndrăgitului poet Petru Zadnipru, iar în data de 15 ianuarie, elevii gimnaziului din localitate, profesorii de aici, lucrătorii primăriei, casei de cultură, precum și oamenii simpli, îndrăgostiți de vocea lui T. Negară i-au adus elogiul cântărețului cu ocazia celor 75 ani de la naștere. Moderatorii concertului au fost lucrătorii căminului cultural dna Ludmila Roșu și dl Oleg Zadnipro care împreună cu colectivele folclorice „Sălcioara”, „Căinari”, „Țărăncuța” și ansamblul de dansuri populare „Busuioc Moldovenesc” au prezentat un concert de zile mari. Elevii au recitat poeziile poetilor Petru Zadnipru și Mihai Rusu dedicate lui Teodor Negară, iar dl Boris Sorbală a interpretat câteva piese din repertoriul lui T. Negară. Primarul de Sauca, dna Iraidă Jitari, împreună cu reprezentanții consiliului local și o delegație de elevi și profesori din gimnaziu au depus flori la mormântul cântărețului Teodor Negară și al poetului Petru Zadnipru.

Viața de cântăreț a negărenilor nu moare deoarece în ansamblul folcloric „Căinari” activează nepotul de la frate a domniei sale, Constantin Negară - un tânăr, care cu drag interpretează alături de colegii săi, cântecele unchiului. Săucenii mereu au fost mândri de oamenii celebri ce s-au născut aici, mereu cinstindu-le memoria prin activități de amploare, unde sunt așteptați oaspeți de pretutindeni, dar care uneori lipsesc.

IRAIDA JITARI,
directorul gimnaziului „Petru Zadnipru” Sauca,
Șefă Casei-Muzeu „Petru Zadnipru” Sauca.

Zilele Eminescu,

*sub semnul Luceafărului,
sub semnul Nemuririi noastre*

Într-o atmosferă de sărbătoare s-a desfășurat în Biblioteca Publică pentru copii din s. Molovata, r. Dubăsari omagierea celui mai de seamă condeier al neamului, opera căruia ne adună mereu sub semnul Luceafărului, sub semnul Nemuririi noastre - Mihai Eminescu.

Biblioteca, primenită ca o casă mare aștepta cititorii cu expoziția de carte „Eminescu-poet național și universal” cu citatul: „Eminescu e o stea,/Eminescu-i țara mea,/Eminescu e un neam,/Eminescu-i tot ce am.” /Grigore Vieru. Expoziția a cuprins cărți și materiale periodice, care includ opera poetului, bibliografia operei, lucrări despre scriitor, studii, articole, recenzii. Pentru toți beneficiarii care ne-au vizitat biblioteca am organizat prezentarea de carte „Eminescu-omul și poetul”, la care printre altele am menționat, că omagierea marelui nostru poet și sărbătorirea Zilei Culturii Naționale ne obligă să ne cunoaștem mai bine valorile și să le promovăm, căci ar fi un mare păcat să nu-l cunoaștem pe Eminescu, dar și mai mare păcat ar fi că nu-l facem și altora cunoscut. Întru promovarea operei marelui poet am editat pliante, liste de recomandare a literaturii, foi informative - „Citim opera marelui Eminescu”, „Eminescu-Luceafărul poeziei noastre”, „File de poveste din opera lui Eminescu”.

Medalionul literar „Actualitatea lui Mihai Eminescu” s-a desfășurat sub model de interviu imaginar cu poetul. Cele nouă răspunsuri la cele nouă întrebări ne-au purtat imaginar prin viața scriitorului, printre filele cărților, prin versurile sale pline de înțelepciune, care au încălzit sufletele celor prezenți împătimiți de poezia lui Mihai Eminescu - cel mai talentat Poet Național, rămânând actual oricând. În succintele lor comunicări, tinerii cititori au menționat că ei, ca și ceilalți beneficiari au crescut cu poeziile și basmele lui Eminescu.

Un alt grup de cititori au fost antrenați într-un concurs literar „Continuăm poeziile lui Mihai Eminescu”. Cei prezenți au avut mai multe sarcini: de a menționa titlul poeziei, de a continua catrenul început din opera poetului, de a răspunde la câteva întrebări cu trei variante de răspuns din viața și activitatea scriitorului. Toți participanții au dovedit că cunosc multe amănunte despre viața și activitatea lui M. Eminescu, cunosc poezia genialului poet, dar cei mai activi s-au dovedit a fi: A. Popa, N. Gavrilăș, V. Sandu, C. Gavrilăș ș.a.

Unii cititori au participat la concursul de desen „Eminescu - cel mai drag poet”. Astfel, Natalia Gavrilăș, Mariana Popa, Diana Borș, Romina Cebanu în desenele lor ne-au prezentat creația eminesciană în diferite ipostaze: natura, dragostea, dorul, mama și iubita.

Scopul Zilelor Eminescu a fost de a-l citi, cunoaște, studia, de a-l descoperi pe marele Eminescu și de a înțelege esența poeziilor sale în profunzime, de a-i promova opera - leagănul tuturor vârstelor, model de înțelepciune și demnitate: curat, pur și etern peste nemărginirea timpului.

VERA OXENTE,
șefa Bibliotecii Publice pentru Copii, s. Molovata

Centrul Regional de Formare Leova

Călin Vieru

la Biblioteca Publică Cricova

„El s-a născut la margine de Prut
Și a trăit pe margine de soartă
Dar viscoalele care l-au bătut
De neam n-au fost în stare să-l despartă”.

A. Păunescu

Așa a început **Medalionul literar muzical „Eu sunt poetul acestui neam”** la Biblioteca Publică Cricova, pe 12 februarie, curent în **Memoria poetului cu lira-n lacrimi - Grigore Vieru**.

Invitat de onoare a fost Călin Vieru, feciorul cel mai mic al poetului. Au participat cititori de toate vârstele ai bibliotecii – îndrăgostiți de opera poetului: copii de la grădinița nr.33, elevi și profesori de la Liceul „A.Mateevici,” din localitate etc.

Au fost recitate poeziile: „Tu ești un geniu” (C. Scifos), „Mama” (Al-drina Zaharia), „Plaiul meu,” și „Limba noastră cea română” (A. Eni și L. Racu), „Vreau să te văd” (D. Sicinschii), iar L. Rotaru, educatoare la grădinița nr.33 a recitat poezia „Casa mea” accentuând că aceasta este poezia preferată a poetului care o recita de fiecare dată la întâlniri cu cititorii. Elevii Școlii de Artă din localitate E. Ciuganschi și A. Carp au dăruit publicului cântecele „Răsai” și „În Moldova mea frumoasă”, pe versuri și muzică de Gr. Vieru. Culmea prezentărilor au fost copiii de la grădinița care duos și dragălaș au recitat și dramatizat poeziile „Puișorii”, „Cum se spală ariciorii”, „Cântecul broșcuțelor”, „Sunt curat ca ghiocelul” etc.

Călin Vieru a mulțumit pentru cele prezentate și a povestit amintiri frumoase despre tatăl său, despre cele mai alese calități altoite în conștiința lor: Modestia, Sinceritatea, Adevărul și Dreptatea. Ține minte cum a fost scrisă „Albinuța”, tatăl scria textul și Lică Sainciuc a doua zi îi aducea desenele. Îi plăcea lui Călin să călătorească cu tatăl peste Prut unde toți îl cunoșteau și-l apreciau pe Gr.Vieru și îl considerau scriitorul lor.

Și-au expus aprecierea despre creația poetului și profesoarele de limbă română Tatiana Găină, Diana Eftodi și Luminița Tomuz care au accentuat, că Grigore Vieru este un geniu și opera sa pe care a lăsat-o nouă drept moștenire este de neprețuit, iar Cartea Poeziei sale a rămas deschisă pentru totdeauna ca s-o citim noi și urmașii noștri, mereu și întotdeauna.

Sărbătoarea a fost organizată și moderată de către doamnele Tamara Larii și Angela Olărescu, bibliotecare la Biblioteca Publică Cricova.

V. NAȘCO

coordonator CRF Leova

Bibliotecile din Republica Moldova vor avea o nouă șansă să crească. Potrivit bibliotecarilor, instituțiile vor deveni centre comunitare, dar pentru ca aceasta să se întâmple, ar trebui să existe implicare, colaborare și dorință de a lucra.

Marți 12 februarie 2013, Biblioteca Publică raională din Leova s-a îmbrăcat în straie de sărbătoare, a deschis larg ușile și a întâmpinat oaspeți.

Unii au venit din Chișinău, alții au traversat Atlanticul pentru a ajunge la deschiderea primului Centru Regional de Formare pentru bibliotecari – parte a rețelei pilot „Novateca”. „E un eveniment istoric, suntem mândri de deschiderea Centrului Regional de Formare în localitatea noastră” – a dat startul discursului E. Grețu, președintele raionului Leova.

Prin intermediul proiectului pilot „Novateca”, instituția a fost dotată cu zece computere, imprimantă, scanner și alte aparate ce ne-au ușurat lucrul.

Bibliotecarii Bibliotecii Publice Raionale Leova au fost instruiți, au participat la diferite traininguri în cadrul cărora au învățat ce este internetul, cum să deschidem un cont pe Skype, lucruri importante și utile.

Centrul Regional de Formare inaugurat va servi nu doar la organizarea trainen-

gurilor pentru bibliotecari, dar va putea fi folosit și de către locuitorii orașului Leova. Deja a început să vină populația din comunitate pentru a naviga pe internet. Vorbesc cu rudele plecate peste hotare. În timp ce î-și așteaptă rândul răsfoesc câte o carte.

Marele avantaj al proiectului „Novateca” nu e numai dotarea bibliotecilor cu echipament, dar și instruirea, perfecționare continuă a lor.

Dna D. Ghimpu reprezentantul Ministerului Culturii asistând la acest eveniment, a subliniat că deschiderea acestui Centru Regional în partea de sud a R. Moldova este un eveniment important pentru cultura noastră, pentru că în cadrul programului „Novateca” s-a inițiat un parteneriat dintre cele 68 de biblioteci și acest program.

În speranța că acest program - pilot va avea continuitate, mulțumim partenerilor noștri pentru colaborare fructuoasă. Sperăm ca biblioteca publică raională Leova va deveni una modernă, care va fi privită nu ca o bibliotecă cu un depozit de carte, dar ca o treaptă importantă în dezvoltarea societății noastre.

Cursurile de instruire au pornit cu dreptul

În toamna anului 2012 programul de modernizare a bibliotecilor publice „Novateca” a pus pe jăratec bibliotecile Moldovei, lansând procesul de înscriere și selecție a primelor biblioteci, care aveau să intre în program la etapa pilot. Foarte atrăgătoare - această idee, nu a lăsat indiferență practic nici o bibliotecă din republică. Concursul s-a dovedit a fi destul de serios. Zic asta, ca să pot reda emoțiile, prin care am trecut în tot timpul de așteptare a rezultatelor, ca la 24 octombrie, 2012 să primim vestea cea mare, că am fost selecțată și că Biblioteca Publică Raională din Căușeni în scurt timp va deveni un Centru Regional de Formare. Emoții de nedescris pentru bibliotecarii de la Căușeni, dar și responsabilitate enormă - noi trebuie să convingem donatorii, că bibliotecile Moldovei au nevoie de asemenea investiții și că ele pot schimba spre bine situația și prestigiul bibliotecilor și a bibliotecarilor pentru comunitatea pe care o deservește.

Printre norocoșii raionului Căușeni au fost și bibliotecile publice din satele Săiți, Ursoaia, Plop-Știubei, Taraclia și orașelul Căinari.

În decembrie, 2012 am primit echipamentul multășteptat - 10 calculatoare, 2 laptopuri, proiector, ecran pentru proiector și Printer Scanner MFU. Rămânea să pornim la treabă. Deoarece, scopul principal al Centrului Regional de Formare este dezvoltarea profesională în domeniul IT și accesarea serviciilor de Internet pentru bibliotecari, dar și oferirea acestor oportunități beneficiarilor noștri au fost inițiate cursuri de instruire. Primii beneficiari ai cursului au fost 9 bibliotecare, 6 dintre care sunt șefele bibliotecilor din localitățile câștigătoare în proiectul „Novateca” și care în zilele imediat următoare vor primi echipamentul multășteptat.

La 8 februarie, 2013 în cadrul Centrului Regional de Formare și Internet Public de pe lângă Biblioteca Publică Raională, Căușeni și-a încheiat sesiunile primul curs de instruire în domeniul IT și Managementul calculatorului.

Timp de 5 zile, conform curiculei de instruire toate cele 9 doamne au fost îndrumate de către formatorii noștri Natalia Popușoi și Oxana Guțu, ele la rândul lor, fiind susținute de către domnișoara Elena Calmăș - consultant AXA Management Consulting.

De la început cursantele erau un pic complexate, căci unele din ele nu au stat niciodată la calculator. Au fost diferite reacții la temele cursului - de la disperare, că nu vor putea să însușească termenii și utilizarea lor - au fost chiar și lacrimi, până la exclamații de „Evrîca!” atunci, când le reușea sarcina pusă. Chiar după primele sesiuni s-a simțit o înviorare și o bucurie, căci au început să izbutească lucruri necunoscute până acum. Pe parcursul sesiunilor fiecare participantă și-a deschis un cont G-mail, un cont pe Skype, un cont pe Facebook, a învățat să lucreze în Word și Excel, să deschidă un link pe Internet, să copieze imagini și texte și multe alte lucruri utile și interesante. Periodic toți erau antrenați în jocuri - „energizeri”, care aveau mare priză și ca la urmă să fie menționate printre lucrurile cele mai plăcute de la training.

Tot aici vreau să menționez și faptul, că deschiderea Centrului de Instruire în domeniul calculatorului a trezit un interes deosebit printre populația orașului Căușeni. Zilnic vin să se înscrie la cursuri persoane de toate vârstele și cu diferit nivel de cunoaștere în domeniu. Printre ei sunt profesori, educatori, vânzători, șomeri, pensionari și chiar polițiști. În pri-

LIUBA OSIPOV,
directorul Bibliotecii Publice
Raionale, Căușeni

mul rând, toți sunt bucuroși de instruire gratuită și principalul, cu posibilitatea de frecvență liberă, pentru cei ce lucrează. De acum avem depline 4-5 grupuri de doritori, lista se completează în fiecare zi cu nume noi. Ei sunt selecțată în grupuri conform nivelului de cunoștințe a calculatorului, după posibilitățile de frecvență. Pentru zilele de sâmbătă sunt preconizate aparte grupuri de elevi, care „doresc să învețe să facă un referat, să oformeze pagina de titlu, să copieze imagini și să le alipească la referat” și multe alte doleanțe au micii noștri beneficiari. Și acesta e doar începutul. Suntem foarte entuziasmați, cu toate că seara formatorii sunt epuizați, dar văzând rodul muncii lor - sunt fericiți.

Sesiunile primului curs de instruire s-au încununat cu un frumos eveniment - înmânarea Certificatelor de participare la cursurile IT și Managementul calculatorului, la care a fost prezent șeful Direcției Cultură, Tineret, Sport și Turism, Căușeni dl Fiodor Garaba. Dumnealui a venit cu frumoase cuvinte de laudă și admirație pentru procesul de instruire ce a demarat, în primul rând, pentru creșterea profesională a bibliotecarilor, menționând, că această instruire va trebui să întoarcă pagina în istoria bibliotecilor din raionul nostru și din partea Direcției Cultură bibliotecarii vor avea mereu susținere pentru un viitor mai frumos.

Tehnicile informaționale moderne permit bibliotecilor să devină un centru de modernizare comunitară prin noile servicii pe care le pot deja oferi utilizatorilor săi. Biblioteca nu mai înseamnă de acum doar carte și lectură. Biblioteca devine treptat un laborator de creație, de obținere a cunoștințelor, centru de instruire multimedia, centru de comunicare și discuție, și de ce nu, un centru de odihnă. Sperăm, să pretindem cât mai curând, la titlul de onoare „Cartea de vizită” a orașului Căușeni.

Ecoul permanent al culturii

PETRE POPA, poet

Ideea diriguitoarelor statului dintre Nistru și Prut de a institui o zi națională a culturii la data nașterii poetului național al românilor a fost una de bun augur. Mai întâi de toate pentru că data nașterii lui M. Eminescu se sărbătorește la noi încă din secolul trecut. Și recenta ei oficializare este pur și simplu o iminență. Dacă în Chișinău șirul manifestărilor culturale a început de dimineață, ca de obicei, la bustul Poetului de pe Aleea Clasicilor din Grădina

Publică „Ștefan cel Mare și Sfânt” și s-a încheiat seara cu un concert festiv la Palatul Național, la Soroca, de exemplu, pe lângă multe alte acțiuni culturale, cea mai importantă manifestare s-a produs în incinta Teatrului „V. Apostol”. În fața unui public spectator compus din cadre didactice și elevi din localitate s-a prezentat un grup de oameni de cultură și de creație sosiți de la Chișinău și Bălți. Soroceni au ascultat cu mult interes melodii interpretate de compozitoarea Daria Radu, recitalul poetic al actriței Ninela Caranfil și discursurile scriitorilor Nicolae Popa, Anatol Moraru, Vitalie Răileanu, Diana Vrabie, Ana Rapcea. La rândul său, Petre Popa, directorul Teatrului „V. Apostol” a prezentat proaspăta ediție a almanahului „De la Nistru până la Tisa...” editat cu susținerea financiară a conducerii administrației locale. Culegerea e un ecou al unor manifestări similare de acum un an, când în cetatea Sorocii a pogorât un impunător desant al oamenilor de cultură de pe ambele maluri ale Prutului. Evenimentul a avut loc și grație Festivalului de Poezie „Porni luceafărul...” inițiat peste două decenii în urmă de poetul botoșănean Gellu Dorian. Atunci, la mijlocul lunii ianuarie 2012, după cum afirmă Petre Popa în prefața almanahului, „Nistrul și Prutul au fost o singură apă, dulce ca limba care a răscolit cu vibrația ei ecoul gloriei de veacuri a cetății Soroca”.

Majoritatea textelor incluse în almanah sunt semnate de poeți, excepție făcând proza lui Anatol Moraru și eseul Diane Vrabie, ambii de la Bălți. Deși cunoscut ca poet, Cassian Maria Spiridon este prezent cu un instructiv eseu „Eminescu și România de Est” în care autorul demonstrează cu acribie, având ca argument inconfundabil publicistica eminesciană, că „nici Bucovina n-a fost luată de austrieci cu sabia, nici Basarabia de ruși, ci prin fraudă” (p.20) Sunt fraude între fraude, dar cea pe care a săvârșit-o dragomanul Dumitrache Moruzi a fost una fatală atât pentru el, fiind decapitat după ce sultanul a aflat de mișelia săvârșită, cât și pentru băștinașii dintre Nistru și Prut, care de două secole au rămas ruși de rădăcinile firești ale națiunii române. Din aceste considerente, are perfectă dreptate autorul atunci când consideră că nu vede „nici un argument prin care să numim partea estică a

României, cu provinciile Basarabia, Nordul Bucovinei și Ținutul Herței, altfel decât România de Est” (p.17) De altfel, este

în consens această idee a poetului și cu sintagma „cel de-al doilea stat românesc”, utilizată atunci când se are în vedere, eufemistic vorbind, de noul stat apărut pe harta lumii după dispariția imperiului sovietic, adică Republica Moldova. O altă fraudă, poate și mai gravă, a fost cedarea fără nicio împotrivire a Basarabiei în vara anului 1940, deoarece, după cum spune autorul, „din cauza unei singure greșeli fatale, săvârșite în ziua de 27 iunie 1940, facem figură proastă în ochii tuturor” (p.24). Este, indiscutabil, un adevăr atunci când autorul menționează că „în ipoteza în care ne-am fi apărat, urmările ar fi fost nai puțin catastrofale pentru țară. Am fi pierdut infinit mai puțini oameni decât an pierdut apoi în două campanii, una în Rusia până-n Caucaz și la Stalingrad, (numai la cotelul Donului românii au pierdut în jurul a 150 mii de oameni, n.n.) cealaltă în Apus până la Praga, dar mai cu seamă am fi dat lumii o imagine mult mai nobilă...” (p.23) Repercusiunile acelei fraude săvârșite de Consiliul de coroană, când dintre cei 26 de membri doar 6 au fost pentru a opune rezistență armată și a nu ceda Basarabia, sunt resimțite și astăzi. Imaginea României rămâne a fi șifonată în ochii mai multor popoare europene: „sârbii și grecii, vechii noștri prieteni și aliați, ne pot învinui că am autorizat pe germani să folosească teritoriul nostru pentru a-i ataca pe la spate; aliații noștri occidentali tradiționali nu ne iartă că ne-am aliat apoi cu Germania pentru a recuceri Basarabia și Bucovina; rușii nu ne iartă că noi, mică putere, am îndrăznit să pătrundem în „Sfânta Rusie” până pe malurile Volgăi; germanii pot nutri un adânc resentiment pentru „trădarea” noastră de la 23 august 1944!” (p.24) Poate și din acest motiv, considerând că românii încă nu și-au cultivat o elită spirituală și politică puternică în stare să corecteze imaginea proastă a națiunii lor, unii experți ai Uniunii Europene prin criza societății contemporane românești pe seama lui... Eminescu. Unul dintre ei, profesorul Robert D. Reisz, consideră sistemul de învățământ și educație din România ineficient și chiar păgubos, deoarece el propagă „cultul geniului eminescian”, or, scoaterea în evidență a „geniilor” sfârșete prin tendința pentru „un conducător charismatic, mesianic și autoritar”, ceea ce e în atingere cu doctrina fascismului. Or, scrie acest expert, într-o societate cu adevărat democratică școala ar trebui să „producă cetățeni” și nu genii, adică să pledeze pentru „persoane normale, bine integrate social și adaptate mediocrității vremurilor”. Propagarea „geniilor”, adică a „excepționalismului” este în contradicție cu „normalitatea”, definită în termeni de „medie”, de „mediocritate”, de „pași algoritmici”. Deoarece mentalitatea nu poate fi schimbată fără a fi modificate formele, este imperios, crede expertul, a se „schimba formele, ceea ce se poate face prin transformări ale cadrelor curriculare și ale pregătirii pedagogice, astfel încât acest păgubos cult al excepționalismului și al genialității să dispară din sălile de clasă”.

Asemenea sfaturi ale unor „experți” străini sau „cetățeni ai universului”, cărora le repugnă faptul că națiunea română îl are pe Eminescu, stimulează distrugerea modelelor de lipsa cărora ar putea suferi mereu România. Or, școala trebuie să educe oameni integri, din toate punctele de vedere, nu să „producă” cetățeni „normali”, „mediocri” care în copilărie colecționează nasturi sau cutii de chibrituri, în tinerețe ajung suporterii de fotbal sau tenis, la maturitate devin membri ai diverselor partide, iar la bătrânețe sunt chinuți de nostalgiile trecutului. După cum scria cineva, „nu geniile sunt problema României, ci experții în genii”, precum e și profesorul Reisz, care explică tendențios relația cu geniile și care definesc strâmb normalitatea. Și, într-adevăr, „nu Eminescu trebuie eliminat din programa școlară, ci tot ceea ce ne împiedică să trăim vertical”. Fără Eminescu, doar promovând „cultul mediocrității”, precum suntem sfătuiți de „cetățenii universului”, am rămâne doar cu acești „experți”, contemplându-i seară de seară pe ecranele televizoarelor și ale monitoarelor. De altfel, geniul eminescian a prevăzut și o asemenea situație, când a scris în celebrele sale scrisori: „Iar deasupra tuturor va vorbi vreun mititel / Nu slăvind-te pe tine... lustruindu-se pe el”. Nu contează că asemenea „experți” în loc să-l slăvească, precum consemnează vizionarul poet, contestă geniul lui Eminescu, oricum lustruiala propriei imagini rămâne în vigoare.

Cassian Maria Spiridon atinge în eseul său și relația dintre politică și creație, dintre politicieni și poeți, relație care a definit-o magistral și Eminescu. „Un om mediocru poate fi un politician

mare în împrejurări date, scrie poetul național al românilor, dar un om mediocru nu va fi sub nicio împrejurare un poet mare.” E un deziderat pe care ar fi bine să-l cunoască și cei care cu concursul hazardului au ajuns să reprezinte această tagmă politică atât în partea dreaptă a Prutului, cât și în România de Est. Inițiind această

Zi Națională a Culturii la data nașterii lui Eminescu, autoritățile statele din ambele Românii vor fi nevoite să audă, ca pe un ecou permanent al culturii, vocea poetului care la va aminti mereu prin poezia și, mai ales, prin publicistica sa cine am fost, cine suntem și cine va trebui să rămânem în istoria și cultura universală.

NICOLAE RUSU,
scriitor

Spre Altă Iubire

Nadia PĂDURE și „Altă iubire”. Unui nume de bibliotecar îi stă bine pe o carte. În această profesie este multă proză, dar, uite, că și poezia se simte la ea acasă. Autoarea se aruncă în Marele gol de unde asemenea baronului Munchausen se „smulge” cu aripile proprii inventate chiar în timpul căderii. Zborul o poartă pe

deasupra cotidianului și face popas pe câmpul cu stele, toate cu numele Dor. Fiecare stea are propria strălucire care, o risipește în calea primăverii unde locuiește o „altă inimă” numai din iubire. Este sigură că fiecare inimă se naște cu rezerva ei de bucurie și „altă durere”. Crescută în pomul singurătății, unde „umbră uitată într-un gând/zgârie mersul timpului”, inima își potrivește bătaia după ritmul altui

ceasornic. În calea frământărilor apar izvoare, pietre, răstigniri, iar când se deschide pustiul în față, autoarea, în locuri pentru posibile sărbători, pune niște semne din materialul pe care îl are la îndemână: „am ridicat din cuvinte/o biserică...” dar nu face risipă de cuvinte atunci „când liniștea cuvântă/ascult ruga dorelui/ liturgia mea de dimineață”, ne mărturisește N. Pădure.

Pendulând între amintiri de felul: „atunci când eram piatră” și „atunci când eram inimă” descoperă „altă stare”, învață „altă lecție” și continuă să se mire, „atâta iarnă e în mine/atâta iarnă e în noi”.

Toate acestea sunt lucruri și întâmplări firești când ești pornit să găsești „o altă iubire, în speranța că vei vedea în zare un „Mesteacăn păzind/ Fântâna părăsită./ Fidelitate”.

Dragă Nadia, succes în continuare, iar frământarea să-ți aducă „aripa de lumină”. Zidește-ți casa între cuvinte, nu ai nicio teamă, ele nu sunt oameni.

PETRE POPA,
poet

„Eminul meu iubit”

Mijlocul lui ianuarie are o semnificație deosebită pentru întreg poporul românesc, **ne întâlnim față în față cu Geniul Poeziei - Mihai Eminescu**, bucurându-ne de prezența lui în sufletele noastre. Comemorarea celor 163 de ani de la nașterea Marelui Poet a coincis cu marcarea în premieră a Zilei Naționale a Culturii.

Eminescu s-a identificat de mult în conștiința neamului, opera lui devenind, cum susținea în unul din eseurile sale Nichita Stănescu, **„criteriul cel mai înalt de apreciere”**. Poetul care a exprimat geniul poporului român **„s-a proiectat pe orbită și în panteonul valorilor românești și universale, devenind Steaua Polară la care se raportează azi și se va raporta cât va fi limba noastră pe lume, cultura și creația poporului sau”**. Este greu să explici astăzi **„misterul acestei singulare modalități de a simți, de a trăi și a în-sufleți cuvintele, noțiunile, stările”** și

continuă să influențeze fascinant sensibilitatea noastră națională.

Eminescu – „lacrimă de foc a Universului”, iar opera lui – rodul unei minci titanice, în care a lăsat să se scurgă tot soarele din suflet. Nașterea lui ne dă șansa de a nu muri ca neam, popor, istorie.

La 18 ianuarie 2013, în incinta Bibliotecii Publice din or. Râșcani a fost comemorat Poetul Universului – Mihai Eminescu. Pe fondalul cântecului „Eminescu” interpretat de regretatul duet Doina și Ion Aldea-Teodorovici, elevele clasei a XII de la liceul „Liviu Damian” însoțiți de profesoara de limbă română, Ulea Calistru au prezentat un montaj literar-artistic. Moderatoarea montajului Viorica Catelli a întreprins o călătorie imaginară prin viața poetului. Un moment deosebit a fost înscenarea poemului „Luceafărul”, în rolurile principale fiind: Irina Arnăut – Cătălina, Ion Moraru – Luceafărul, Viorica Ca-

TATIANA FOLIUȘNEAC,
Bibliotaca publică, or. Râșcani

telli – autorul. Au fost declamate mai multe poezii din opera poetului: „Revedere”, „Dorința”, „Fiind băiat păduri cutreeram”, „Lacul”, ș.a. de elevele: Ana-Maria Boclinică, Lidia Efrim, Adriana Zabolotnic, Elena Chictenco, Elena Canoba, Liliana Furtună, Alina Frunză, Clementina Guțu, Irina Sobuleac, Irina Plecan. A fost propusă spre audiere unele din scrisorile Veronicăi Mică și a lui Mihai Eminescu.

La finele activității a fost prezentată revista bibliografică **„Eminescu etern”** (Zinaida Fazli, șef serviciu informativ-bibliografic) pe parcursul căreia beneficiarii au fost familiarizați cu patrimoniul creației eminesciene adunat de-a lungul anilor în colecția bibliotecii. Beneficiarii li s-a propus victorina literară în baza operei marelui poet.

Invitați de onoare au fost: **Galina Zamurdac, vicepreședinte a raionului, Claudia Gherman - specialist principal în domeniul bibliotecilor, Felicia Bojii specialist în domeniului caselor de cultură, colectivele bibliotecii pentru copii și al Casei de Cultură din raionul Râșcani.**

Tainele sale ne apără, numele său ne adună

Joi, 14 februarie, în incinta Bibliotecii Publice Raionale Drochia în cadrul ședinței cenaclului „Steaua de vineri” a avut loc **serata literar – muzicală cu genericul „Tainele sale ne apără, numele său ne adună” în memoriam poetului Grigore Vieru.**

O spun să mă audă

Și plin de floare pomul

Și din mormânt voi spune

Mulțimii adevărul.

Sunt cuvintele sfinte ale marelui poet național Grigore Vieru, născut într-o familie de plugari în casa lui Pavel și Eudochia Vieru din satul Pererăta, fost județ Hotin, România. Întreaga sa viață și-a dedeicat-o scrisului. Visul cel mare a poetului a fost să treacă Prutul. Pentru noi dispariția fizică nu înseamnă moarte, el trăiește prin poezia sa, prin frumosul semănat în inimile noastre. A fost, este și va rămâne pilonul de rezistență al culturii

naționale. Tot ce e mai frumos astăzi poartă numele lui. Și cerul cu stele și al străvechii slave bucium și ochii măicuței ne sunt mai aproape, fiind că iubesc și au o taină sus care ne apără.

În acest mijloc de făurar am adus cele mai tandre omagii marelui Poet Național Gr. Vieru, poetul lacrimii și durerii, dar și al curajului, al bărbăției neîngenunchiate, pe unul din cei mai sensibili condeeri ai neamului, opera căruia ne adună mereu sub senmul Nemuririi valorilor perene.

Gr. Vieru a scris cel mai frumos despre mamă, despre Patrie, despre limba română, despre copilărie, el și-a deschis larg inima pentru cititorii de toate vârstele, aducând lumină și înțelepciune în sufletele lor.

Toată opera lui este o catre de învățătură, grație valorilor și adevărului poetic, responsabilității pentru fiecare vers scris.

„... Citind opera lui Gr. Vieru mărturisești, căci Gr. Vieru este

un om, pom, dor, izvor, stea, e țara mea, e un neam, e tot ce am, e dor ceresc, Doamne, mult îți mulțumesc.”

Colectivul BPR Drochia mulțumește moderatoarei Cristina Țurcanu, președintelui cenaclului „Steaua de vineri” dlui Vitalie Zagaievschi, dlilor Silvia Reșetnic, Olesea Cojocar, Sofia Vieru, dlui Vasile Grițco, poetului drochian Anatol Rusnac, interpretului Victor Cemortan, copiilor de la grădinița „Florica”, liceenilor participanți din or. Drochia: Victoria Gușanu, Ana Burlac, Eugeniu Grădinari, Andrei Bunesco, Stanislav Porcescu, Danie-la Grozavu și mulți alții.

Șefa serviciului relații cu publicul a prezentat o revistă bibliografică intitulată „Tu, care ești văzduh de taină” în care a relatat despre creația marelui poet. De la prima și până la ultima sa carte Gr. Vieru și-a așternut pe hârtie sentimentele, așa cum a știut el mai bine. Și a crescut de la o carte la alta, cum crește un pom roade bune. A avut o viață grea, deoarece a crescut fără tată. Deși i-a fost dat să treacă prin multe, bunul Dumnezeu l-a înzestrat cu o rară calitate – cea de a fi om deosebit. Un om, dacă ai avut norocul să-l cunoști, vrei să-ți fie prieten totdeauna. Versurile sale au fost citite și cântate, fiind traduse în zeci de limbi. Cu ajutorul lor a reușit să se apropie de sufletele cititorilor și în primul rând de cele ale copiilor.

...Pentru noi, fiecare poezie semnată de Gr. Vieru este un imn.

Deși am pierdut un mare poet pe pământ, am câștigat un înger în ceruri. Îi vom purta dragostea și respectul, îi vom citi versurile, aforizmele, știind, că undeva, în sufletele noastre, este o aleasă planetă – planeta Vieru.

G. PRODAN

Șef serviciu relații cu publicul, BPR Drochia

Mai bine o dată să vezi...

În popor se spune: „Mai bine o dată să vezi - decât o mie ori să auzi.”

Aceasta zicală înțeleaptă se adevărește într-o dată în ceea ce privește întregirea procesului de educație muzicală a copiilor.

Or, bancul: „Nu ți-a plăcut Caruso?... L-ai ascultat și nu ți-a plăcut!!!!... Nu, nu l-am ascultat.... Dar după ce judeci? Păi..., mi la fredonat 'nea Gavril.” Așa este și în viață. Le poți vorbi mult copiilor despre Sala cu Orgă, Lacul Lebedelor, despre harpă, timpane, fagot etc., etc., dar, contactul pe viu cu interpreții profesioniști, vizionarea spectacolelor muzicale, vizitarea lăcașelor sfinte a spiritualității noastre, lasă

o amprentă de neuitat în inimile copiilor. Pornind de la această idee, profesorii Școlii de Arte „E. Coca” din or. Soroca, fac tot posibilul ca să familiarizeze cât mai mult discipolii cu arta muzicală profesionistă, cu evenimentele ce au loc în lumea frumosului la noi în republică. Astfel, în toamna anului 2012, elevii școlii împreună cu profesorii L. Zeablițaia, E. Purice, E. Nanieva, L. Damascan, A. Rezus, I. Tarnovețcaia, O. Serebreanaia, O. Dabija, T. Curocichina, S. Gnatiuc, V. Mătu, S. Talmaciov, I. Covalșchi, L. Samarin, s-au deplasat la Chișinău pentru a audia pe viu concertele care au avut loc la Sala cu Orgă, Filarmonica Na-

tională „Serghei Lunchevici”, Teatrul de Operă și Balet „M. Biesu”, unde copii au vizionat și audiat recitalul de orgă cu Pavel Kohout (Cehia), recitalul de chitară cu Evghenii Pușcarevici (Moldova), serata de creație a dirijorului și compozitorului Vladimir Ciolac (Moldova), baletul Lacul Lebedelor, interpretarea virtuoză a pianistului Dmitrii Gordin (Rusia) și a celebrei pianiste Alina Azario (Romania).

Desigur, deplasările sunt costisitoare, de aceea nu toți elevii au posibilitate de a pleca, dar sunt dornici de a asculta interpreți profesioniști și primesc cu mare drag artiștii ce evoluează în incinta școlii. Cu o deosebită plăcere elevii au primit cuplul familial duo Viorel și Ana Grosu – „Gross-Duet” care au evoluat în scena Școlii pe data de 15.12.2012.

Știm că ceea ce facem este bine și aceasta ne-o confirmă însăși copiii și părinții lor. Suntem informați permanent cu activitățile ce v-or urma la Sala cu Orgă, Filarmonica Națională „S. Lunchevici”, Teatrul de Operă și Balet „M. Biesu”, Palatul Național „N. Sulac” și v-o folosi toate posibilitățile de a familiariza copiii cu ceea ce este frumos și util în completarea cunoștințelor muzicale.

LUDMILA SAMARINA-ZĂNOAGĂ,
or. Soroca

DUMITRU CARANDA,
muzician, dirijorul Orchestrei de muzică populară
„Trandafir de la Moldova”

Crezul meu – muzica

*Din repertoriul Orchestrei de muzică populară
„Trandafir de la Moldova”*

Hora lui Ion

Muzică de D. Caranda

Sârba

Muzică de D. Caranda

PRESTĂRI SERVICII POLIGRAFICE

FEP Grafema Libris s.r.l.

Cod fiscal 1003600038636

Cont/decontare 22244011092

Cod plătitor TVA 0402143

BC "Energbank" SA, m. Chișinău fil. Centru

cod bancar ENEGMD 22895

Notograf Prim s.r.l.

Cod fiscal 1009600037527

Cont/decontare 222490100004601

BC "Fincombank" S.A. fil. Nr. 1 Chișinău

cod bancar FTMDMD2X735

mun. Chișinău,

str. București 68, etajul 3, of. 313.

tel/fax: (022) 202-555; 202-553.

mob.: 069-39-29-09; 069-022-237

Literatură de specialitate și beletristică

Nr.	Denumire	Pagini	Preț (lei)
1.	Abecedarul muzicii și solfegiul (Clasa I-II), L. Țurcanu, A. Țurcanu	192 p.	50
2.	Abecedarul muzicii și solfegiul (Clasa III-IV), L. Țurcanu, A. Țurcanu	122 p.	50
3.	Literatura Muzicală (p/u șc. Arte/Muzică), (anii I-II de studii), S. Badrajan, A. Rojnovanu, S. Rotaru	236 p.	50
4.	Literatura Muzicală (p/u șc. Arte/Muzică), (anii III-IV de studii), S. Badrajan, A. Rojnovanu, S. Rotaru	278 p.	50
5.	Arta Muzicală din R.M. Academia de Știință a Moldovei Institutul Patrimoniul Cultural	952p.	120
6.	Muzică etnică: tradiție și valoare V. Ghilaș	296 p.	20
7.	Învățământul Muzical în Moldova Gleb Ciacovski-Mereșanu	276 p.	20
8.	Alină dorule alină (Cântece și melodii populare din Moldova și Bucovina), Dumitru Blajinu	352 p.	100
9.	Melodii de pe coline vol.II (partituri pentru orchestre de muzică populară), Serghei Ciuhrii	152 p.	30
10.	Ține-mă dorule lin (piese corale), Eugen Mamot	116 p.	30
11.	Cântece de dor (pentru diverse formații vocale), V. Nevoie	74 p.	30

Nr.	Denumire	Pagini	Preț (lei)
12.	Plaiul meu (coruri), Victor Nevoie	126 p.	30
13.	Nouă azi ne-a răsărit (colinde de Crăciun)	146 p.	30
14.	Și îngerii ca omul plâng (cântece și poezii de autor), Maria Stoianov	190 p.	20
15.	Gânduri țesute-n suflet (cântece și poezii de autor), Maria Stoianov	200 p.	20
16.	Grigore Grigoriu (viața și creația — album), Ion Proca	248 p.	100
17.	Nicolae Sulac (Mai aproape de departe), Ion Proca	264 p.	30
18.	La Oină (roman), Ion Proca	160 p.	20
19.	Poiana cu heruvimi (figuri ilustre: scriitori, actori...), Ion Proca	248 p.	40
20.	Din cartea copilăriei (poezii pentru copii), Traianus	16 p.	5
21.	Alfabetul Vesel (poezii pentru copii), Ianoș Țurcanu	32 p.	10
22.	Ce ascund cuvintele (poezii pentru copii), Ianoș Țurcanu	36 p.	30
23.	Carte de dragoste (poezii), Ianoș Țurcanu	180 p.	20
24.	Viespea (povestiri), Ion Gorgan	92 p.	10
25.	Carte de Cuvinte (Antologie, Scriitori Soroceni), Petre Popa	680 p.	70
26.	Cinegetica (dicționar explicativ), Tudor Colac	300 p.	70

«MAGIA LITERELOR»

joc pentru copii (alfabet)

40 lei

«MAGIA CIFRELOR»

joc pentru copii (cifre)

35 lei

«POIENIȚA VERDE»

joc pentru copii (flora, fauna)

35 lei

«Magia Literelor»,
«Magia Cifrelor»
și «Poienița verde»
sunt jocuri propuse
copiilor cu vârsta între
4–10 ani.

Nr. d/o	Registre Case de cultură, Școli de muzică	Preț (lei)
1.	Registrul de evidență a activității Casei de Cultură (anexa nr. 2 Regulamentul-tip)	14
2.	Registrul de evidență a activității formației artistice de amatori (aprobat Ministerului Culturii nr. 102 din 26 aprilie 2007)	14
3.	Registrul general de evidență a reușitei elevilor (pentru director)	14
4.	Registrul de evidență a șarjei pedagogice profesori și corepetitori	14
5.	Registrul de evidență a probelor de admitere	9
6.	Reistrul frecvenței și reușitei elevilor la disciplinele de grup	7
7.	Catalogul frecvenței și reușitei al elevilor (individual)	5
8.	Planul individual	5
9.	Cartea de evidență a lecțiilor asistate	10
10.	Proiect de lungă durată pentru disciplinele de grup	5
11.	Registrul proceselor-verbale colocvii, concerte academice, expoziții, examene	10
12.	Registrul proceselor-verbale ale consiliilor profesionale	10
13.	Registrul proceselor-verbale ale ședințelor secțiilor	10
14.	Registrul de evidență a frecvenței profesorilor la serviciu	10
15.	Certificate (de absolvire), (copertă tare, bumvenil)	25

Nr. d/o	Documente pentru biblioteci publice	Detalii	Preț (lei)
1.	Registrul mișcarea fondurilor	A4, 150 p., ofset	14
2.	Registrul inventar	A4, 200 p., ofset	25
3.	Caiet de evidență a activității bibliotecii	A4, 60 p., ofset	14
4.	Caiet de evidență a documentelor recepționate în schimbul celor pierdute	A4, 50 p., ofset	9
5.	Fișa cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
6.	Adaos la formularul cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
7.	Fișa catalog liniată	7x11, ofset	0.05
8.	Fișa catalog curată	7x11, ofset	0.03
9.	Fișa cărții	8x11, ofset	0.05
10.	Fișa evidenței zilnice	A4, ofset	0.18
11.	Fișa de evidență a ziarelor	8x11, ofset	0.05
12.	Fișa de evidență a revistelor	8x11, ofset	0.05
13.	Despărțitoare de catalog de centru	carton 250 g. ștanțate	0.5
14.	Despărțitoare de catalog de dreapta	carton 250 g. ștanțate	0.5
15.	Despărțitoare de catalog de stânga	carton 250 g. ștanțate	0.5
16.	Despărțitor de poliță	carton tare	4
17.	Fișa de înscriere la bibliotecă	carton 220 g.	0,2
18.	Fișa contract	carton 220 g.	0,4

Editura „Notograf Prim“ s.r.l.

Tipografia F.E.P. Grafema Libris s.r.l.

Adresa: or. Chișinău, str. București, 68, of. 313, 314

Tel.: (+373 22) 22-37-86, 20-25-53

Tel./Fax: (+373 22) 20-25-55

E-mail: notografprim@gmail.com

grafemalibris@gmail.com

TABLOUL REPUBLICAN DE ABONARE LA REVISTA „REALITĂȚI CULTURALE”, NR. 3 (21)

Nr. d/o	Raionul/Municipiul	Nr. abonați	Inst. de cultură	Responsabil de ediție (zonal)
1	Ialoveni	70	61	Claudia Șerșun (0268) 26 004
2	Orhei	68	127	Gheorghe Guriuc (0235) 22 648 Lidia Sitaru (0235) 23 684
3	Hâncești	41	118	Ion Tulbu (0269) 23 070
4	Fălești	39	122	Grigorie Budu (0259) 22 648
5	Edineț	37	92	Rodica Popa (0246) 22 648
6	Criuleni	37	61	Valentina Bobeico (0248) 22 323 Maria Rapcia
7	Ungheni	34	126	Eugenia Baroncia (0236) 22 648
8	Strășeni	30	71	Nadia Pădure (0237) 22 244
9	Anenii Noi	27	72	Vasile Moroșanu (0265) 24 349
10	Călărași	27	90	Sergiu Cojocar (0244) 20 840
11	Bălți	27	23	Vera Caraulan (0231) 25 083
12	Șoldănești	27	64	Grigore Zănoagă (0272) 24 310
13	Glodeni	26	69	Vecislav Barat (0249) 22 648
14	Briceni	24	68	Ilie Zagorciuc (0247) 22 648
15	Soroca	20	125	Grigore Bucătaru (0230) 23 124
16	Nisporeni	21	68	Aurelia Andronache (0264) 23 711
17	Râșcani	21	99	Emilia Garbuz (0256) 22 648
18	Ștefan-Vodă	20	67	Valentina Uță (0242) 22 648
19	Cimișlia	19	74	Ștefan Buză (0241) 22 648
20	Rezina	19	73	Angela Racu (0254) 24 412
21	Căușeni	19	84	Fiodor Garaba (0243) 22 486
22	Dubăsari	14	34	Valentina Semionov (0248) 44 753
23	Telenești	15	97	Pavel Casian (0258) 22 648
24	Drochia	13	81	Petru Ababii (0252) 22 648
25	Cantemir	13	92	Nicolae Efticov (0273) 22 648
26	Florești	12	119	
27	Leova	11	70	Mihai Suruc (0263) 24 175
28	Dondușeni	10	48	Liuba Dănuță (0251) 24 272
29	Ocnita	9	68	Ludmila Belonoșca (0271) 21 429
30	Chișinău	6	68	
31	Sângerei	6	99	Valeriu Rusu (0262) 21 898
32	Cahul	6	103	Ion Pascal (0299) 22 255
33	Basarabeasca	2	25	Mihai Caici (0297) 21 043
34	UTAG (Ceadăr-Lunga)	1	81	
35	Taradia	0	52	

Total tiraj: 771 ex.

DIPLOME de la 5 lei per exemplar + design

INVITAȚII de la 3 lei per exemplar + design

AFIȘE de la 1 leu per exemplar + design

BUCLETE de la 8 lei per exemplar + design

ECUSOANE de la 1 leu per exemplar + design

CĂRȚI DE VIZITĂ de la 1 leu per exemplar + design

V. Nașco **Centrul Regional de Formare Liova**

Liuba Osipov **Cursurile de instruire au pornit cu dreptul**
CENTRULUI REGIONAL DE FORMARE ȘI INTERNET PUBLIC
DE PE LÂNGĂ BIBLIOTECA PUBLICĂ RAIONALĂ, CĂUȘENI

Tatiana Foliușniac **Eminul meu iubit**

ELEVII ȘCOLII DE ARTĂ, SOROCA LA SALA CU ORGĂ, CHIȘINĂU

Ludmila Samarina- Zănoagă **Mai bine o dată să vezi...**

Criuleni

FORMAȚIA FOLCLORICĂ „Șezătoare”

PROIECT 2013 AFIȘE PENTRU COLECTIVE ARTISTICE (ACA) REALITĂȚI CULTURALE: RAIONUL CRIULENI